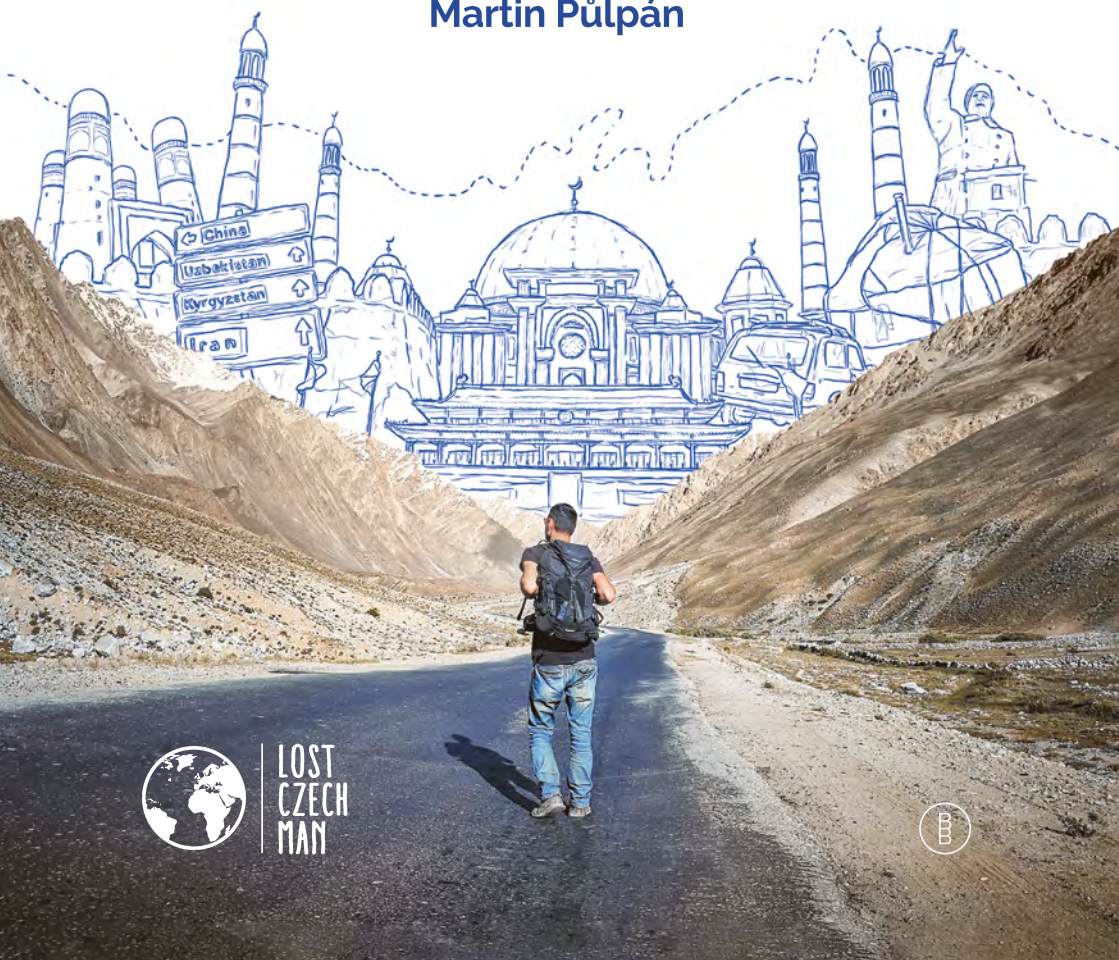

Sám na cestě z Evropy do Číny

Ztracen na Hedvábné stezce

Martin Půlpán

LOST
CZECH
MAN

Martin Půlpán
Ztracen na Hedvábné stezce

Martin Půlpán
Ztracen na Hedvábné stezce

© Martin Půlpán, 2021

© Backstage Books, 2021

ISBN 978-80-7665-008-4 [formát pdf]

Ztracen na Hedvábné stezce

Martin Půlpán

LOST
CZECH
MAN

2021

Urumči

Turpan

Lanzhou

Si-An

Peking

LOST
CZECH
MAN

Obsah

1. Úvod	11
Kde se vzal Lost Czech Man?	11
Zlomená noha v Gruzii	20
Pokus číslo dvě!	28
2. Turecko	33
První stopování v životě	33
Tureckým Kurdistanem	40
3. Írán	53
„Welcome to Iran, mister Martin!“	53
První blízká setkání	69
Íránským Kurdistanem	77
Pohořím Alborz do svatého města Mashad	89
Luxusní íránské vlaky	115
Bezdomovcem na ostrově Qeshm	119
Ztracen v očích íránských žen	130
Z Isfahánu do svatého města Qom	144
Íránská byrokracie	164
Tady jsem doma	171
4. Arménie	183
Cesta časem do doby SSSR	183
Země klášterů, hor a dobrosrdečných lidí	194

5. Gruzie	207
Zimní cesta do vesnice Ushguľi	207
Abcházie – republika, která neexistuje	214
6. Ázerbajdžán	233
Země ohně a hor	233
Perský nový rok	244
Úprk do Turkmenistánu	249
7. Turkmenistán	259
V zemi otce všech Turkmenů	259
Vítej v naší zemi, vítej v Turkmenistánu!	265
V nejzvláštějším městě světa	271
Zpět na Hedvábné stezce	281
Pan Kakajan	288
8. Uzbekistán	299
Slavný uprostřed pouště	299
Bohatství Hedvábné stezky	304
Republika Karakalpakstán	316
Život horalů	329
9. Kyrgyzstán	341
Láska na Hedvábné stezce	341
Divoké hory Kyrgyzstánu	355
Ztracen ve Ferganské kotlině	371

10. Tádžikistán	381
Bez peněz!	381
Fanské hory	392
Do nitra Pamíru	413
Kouzeľný dědeček	435
V zemi Aga Khana	448
Ztracen na Pamíru	457
Po stopách Marca Pola ve Wakhanském koridoru	471
Poslední středoasijské dobrodružství	486
11. Čína	501
Ztracen v čínské byrokracii	501
Stačí jen projít kontrolou	507
V jiném světě	518
Přes rozpálené pouště do pravé Číny	525
Splnění velkého snu!	554
Kdy mi to došlo?	569

Úvod

Kde se vzal Lost Czech Man?

Cestování odjakživa patřilo k mým oblíbeným kratochvílím. Je jedno, jestli na den nebo na delší dobu. Miluji ten okouzlující pocit z objevování neznámého a při mnoha výletech i tajemného. Stejně jako člověk prochází různými fázemi životního vývoje, tak i v každé své životní fázi cestuje jinak. Vaše výlety za dobrodružstvím jsou rozdílné, když jste student, cestujete jinak, když jste zaměstnaný, je to jiné, když máte rodinu, a jsem si stoprocentně jist, že to bude jiné, až budu v důchodcovském věku. Ještě teď si pamatuji ten strach rodičů, když jsem ve svých devatenácti letech poprvé sám vyjel do zahraničí. Nyní již je jiná doba a pro současné teenagery je to naprosto normální. Psal se rok 2003 a já se naplno oddal hudebnímu stylu zvanému trance. Ty největší hudební akce se pořádaly převážně v Holandsku, a tak jsme se na Vánoce roku 2003 s kamarády vypravili půjčeným automobilem do Amsterdamu na v té době největší halovou akci Evropy.

Jsou chvíle, na které v životě nezapomenete, a jednou z nich je pro mě právě tento hudební výlet do Amsterdamu. Do té doby jsem nikdy nic takového nezažil! Nešlo jen o samotnou party, kde hráli ti nejznámější DJs světa, ale o celkovou atmosféru. Čtyři kamarádi se vydali sami poznávat Holandsko. Do té doby jsem znal pouze cestování s rodiči do Chorvatska

nebo Itálie, a najednou jsem sám uprostřed Amsterdamu mezi padesáti tisíci lidmi na největší halové akci Evropy. Protože šlo o dobu, kdy byl internet v plenkách, neměli jsme mobilní telefony a už vůbec ne GPS navigace, považuji tuto cestu za jedno z prvních opravdových dobrodružství v mém životě. Netrvalo dlouho a cesty na hudební akce po celé Evropě se staly mou oblíbenou víkendovou zálibou. Jeden víkend Berlín, druhý Curych, třetí víkend Budapešť a tak stále dokola. Miloval jsem to. Myslím, že po několik let jsem poté navštěvoval hudební akce více v zahraničí než v Česku. Díky tomu jsem mohl poznat doslova celou Evropu.

Jeden z velkých životních zlomů přišel v roce 2005. Chtěl jsem se naučit anglicky a něco vydělat, proto jsem se vydal za prací do Anglie. V té době byl doslova boom přílivu levné pracovní síly do Spojeného království. Česká republika byla nově přijatou zemí do Evropské unie a vidina toho, že můžete pracovat za libry, byla prostě neodolatelná. I já to chtěl vyzkoušet a vydělat si na studia. Přes rodinnou známou jsem měl domluvenou práci v luxusní restauraci na severu Londýna v malém městečku Stevenage. Dodnes to vidím jako největší životní školu! Představte si, že se najednou ocitnete bez znalosti jazyka v cizí zemi. Je vám dvacet jedna a v podstatě až do této chvíle žijete se svou maminkou, která se o vás stará, jak nejlépe umí. Byl jsem naivní, věřil, že jsou na světě jen dobří lidé a každý vám pomůže. Bohužel to vše se ukázalo být jako představa z říše snů. Ocitl jsem se v Anglii a bydlení, které jsem měl domluvené na dálku, z nějakého důvodu padlo. Práce v restauraci sice vyšla, ale několik dní před mým příjezdem se rapidně změnila situace v managementu. Původně jsem měl pracovat pod českou manažerkou Bárou, která také pocházela z mých rodných Pardubic. Jenže osud tomu chtěl jinak a Bára byla odvelena do jiného města, takže jsem začal pracovat pod manažery z Albánie.

Mějte mě za rasistu a hulváta, ale nepoznal jsem v životě větší strach o život než právě při práci s Albánci! Samozřejmě věděli, že jsem nový a neznám, jak se věci mají, ani neumím jazyk. Šikanovali mě, vyhrožovali, dělali naschvály, rozstříhali mi oblečení, močili mi do bot, dávali

málo směn a šidili mě na výplatách, takže jsem si sotva vydělal na nájem a jídlo. Z práce jsem chodil domů s brekem a modlil se, aby to nějak skončilo. Jenže nebylo východiska. Neměl jsem peníze na cestu domů, neměl jsem peníze na jídlo, na bydlení, na nic! Jednoho dne jsem přišel do práce a ve dveřích stojí milá usměvavá slečna. Kouká na mě, já koukám na ni. Česky na mě spustila: „Ahoj, já jsem Bára. Měl jsi pracovat se mnou, ale já teď pracuji ve vedlejší městi. Jak se ti tu líbí?“ ptá se mě s krásným úsměvem na tváři. V tu chvíli bych řekl cokoliv, jen abych už nemusel vidět ani jednoho Albánce, co mi každý večer posunky ukazuje, že mě podřízne, pokud z restaurace nevypadnu! Díky smlouvě, kterou jsem měl podepsanou, mě totiž nemohli vyhodit. Musel bych odejít sám, ale neměl jsem kam. Co si budeme povídat, každý zaměstnanec navíc znamená méně peněz pro kamarády, bratry, bratrance a Bůh ví koho všeho. Albánců je všude tolik a všichni jsou rodina, takže když řeknete něco špatného jednomu, rázem vás nesnáší dalších padesát lidí. „Nesnáším to tu!“ odvětil jsem Báře, která smutně pokyvuje hlavou na souhlas. A potom to přišlo. Jedna z nejlepších vět v mém životě. „Od zítra nastupuješ ke mně, já se o tebe postarám,“ povídá a jde domluvit můj „transfer“ do její restaurace!

Od druhého dne se změnilo naprosto vše! Najednou jsem měl tolik práce, že jsem se doslova topil v penězích. Bára ze mě udělala hlavního barmana v její restauraci, což znamenalo dlouhé směny, velká dýška a další příplatky. Dva měsíce jsem se doslova nezastavil a vrátil se domů s plnou kapsou liber. Od té doby jsem ale navždy nesnášel Albánce a myslím, že každý pochopí, proč je Albánie jedinou zemí v Evropě, kterou jsem doposud nenavštívil. Nicméně jak se říká: „Co vás nezabije, to vás posílí“ a tady to platilo dvojnásob. Pracovat s Albánci byla ta nejlepší životní škola, kterou jsem mohl dostat. Do Anglie jsem pak na různě dlouhou dobu jezdil i následující roky, vždy na léto, abych si vydělal na studia na soukromé vysoké škole. Vzhledem k tomu, že jsem vždy žil v dojezdové vzdálenosti od londýnského letiště, mohl jsem létat doslova po celé Evropě na krátké výlety. Jeden týden jsem letěl do Osla, druhý

týden do Glasgow, třetí týden do Dublinu. Byly to krásné časy bez stresu a bez Albánců! Tím samozřejmě nechci říct, že by všichni Albánci byli stejní. Má zkušenost je ovšem natolik špatná, že jsem se této zemi a lidem prozatím rozhodl vyhybat obloukem. Snad budu mít někdy šanci svůj názor změnit.

Další ze zlomů přišel v roce 2008, kdy jsem měl možnost vycestovat na výměnný studijní pobyt do Maďarska. Strávit půl roku v této nádherné zemi bylo jedno z nejlepších rozhodnutí, které jsem mohl učinit. Nejenom pro to, že mě vždy lákaly země jako Rumunsko, Srbsko nebo Ukrajina, které byly v dojezdové vzdálenosti od města Debrecen, kde jsem studoval, ale také pro to, že jsem zde potkal mnoho nových přátel z celého světa. Španělé, Italové, Francouzi, Američané nebo Belgičané. Nebyl snad jediný týden, ba den, kdy bychom neměli nějaký večírek. Také jsem zde našel zálibu v ženách jiných národností. Ruku na srdce, Maďarky jsou prostě nádherné a vášnivé, nicméně také dovedou ztropit pěkné pozdvižení, když zjistí, že randíte i s někým jiným. Díky Erasmu jsem vlastně poznal jednu věc, a sice, že nejsem člověk, který by dokázal celý život sedět na jednom místě a mít jednu stejnou práci. Půl roku mi bylo málo. Chci více!

Netrvalo dlouho a své sny jsem si začal plnit. Na konci roku 2008 jsme se s kamarády vydali prozkoumat Blízký východ, konkrétně Turecko, Sýrii, Jordánsko a Egypt. Do té doby jsem cestoval jenom po Evropě a najednou se chci vydat do zemí, které jsem pomalu ani neuměl najít na mapě. U rodičů opět zavládl strach, protože jen pár týdnů před tím oznámil tehdejší americký prezident George Bush Sýrii za jednu ze zemí na tzv. Ose zla. Jednalo se nicméně o jeden z mých zlomových výletů. Nalezl jsem totiž novou lásku. Lásku k arabskému a islámskému světu. Zejména Sýrie ve mně zanechala neuvěřitelně silné vzpomínky. Tisícileté památky, staré křižácké hrady, poušť, historie doslova na každém kroku, a co bylo to nejlepší? Lidé! Takovou lidskou dobrotu jsem do té doby nikde nezažil. Okouzlen nezávislým cestováním jsem ležel v malém hotýlku na břehu egyptské strany Rudého moře a koukal na druhou stranu na

hory patřící Saudské Arábii. Dal jsem se do řeči se starším německým párem, který měl za sebou zrovna měsíční cestování po Íránu. Básnili o této zemi tak moc, že jsem ihned po návratu do Česka začal studovat a číst knihy o Íránu a hned jsem věděl, kterou zemi chci ve svém životě nejvíce navštívit. Trvalo nicméně dalších deset let, než jsem se do bývalé Perské říše podíval. O to větší to pak ale bylo dobrodružství.

Pomalou začínalo být jasné, že cestování bude nedílnou součástí mého života. Na začátku roku 2009 jsem dostal možnost půl roku pracovat v Bruselu. V tu dobu zrovna probíhalo předsednictví České republiky v Radě Evropské unie. Byl jsem okouzlen vysokou politikou, protože jsem se téměř denně potkával s ministry, europoslanci nebo lobbisty z celé EU. Moji tehdejší nadřízení byli odborníky ve svém oboru a já se v nich naprosto zhlédl. Chtěl jsem být jako oni a chtěl jsem v Bruselu zůstat napořád. Bohužel to nebylo možné a po půl roce, kdy předsednictví skončilo, jsem se musel vrátit do ČR. Nicméně jsem pro stejnou společnost pracoval i nadále v její pražské kanceláři.

Jenže já prostě nevydržím na jednom místě delší dobu. Moje maminka do teď vypráví příběhy z mého raného dětství, kterak jsem pobíhal po slovenských horách, a možná právě proto mě to i v dospělosti stále táhne někam do světa, do přírody, za poznáním. Tak nějak jsem stále hledal, kam bych mohl jet, co bych mohl dělat. Dopadlo to tak, že jsem se na začátku roku 2010 vydal studovat do Kanady. Vancouver byla jasná volba hlavně díky faktu, že tam zrovna probíhala zimní olympiáda a já byl v naprostém centru světového sportovního dění. Jako milovník hokeje jsem samozřejmě navštívil i zápasy české reprezentace a posléze chodil pravidelně na místní Canucks hrající NHL. Kanada byla skvělá volba. Zaprvé kolem Vancouveru je nádherná příroda, zadruhé sem jezdí plno studentů z Asie nebo Jižní Ameriky. Dodnes si pamatuji, jak jsem mamce říkal, že v budoucnu můžu jet kamkoliv do světa a budu tam někoho znát. A je to pravda. Mám nyní úžasné kamarády a kamarádky v Brazílii, Kolumbii, Thajsku, na Taiwanu nebo v Japonsku, o Evropě nemluvě. Mnoho z nich jsem poté také navštívil a jsme v kontaktu dodnes.

Po studiu v Kanadě následovala stáž v Chicagu v USA, ale hlavně jeden z mých největších výletů. Vydal jsem se totiž s batohem cestovat po Americe. Koupil jsem si neomezenou jízdenku na autobusy a vydal se poznávat západní pobřeží USA a Kanady. Z Chicaga tak mé kroky vedly do Indianapolis, Detroitu, Montrealu, Toronta, Bostonu, New Yorku, Washingtonu a mnoha dalších měst. Jakožto chudý student jsem neměl peněz na rozhazování, takže jsem se měsíc živil tím nejlevnějším, co se v Americe dá jíst, a sice fast foody, a spal u místních lidí zdarma. Když je vám dvacet šest, prostě přemýšlíte jinak a nedojde vám, že doprava autobusem patří v USA k té nejnebezpečnější a využívá ji ta nejnižší vrstva obyvatelstva. Většinou bezdomovci, na drogách závislí lidé a jim podobné živly. Byl to zkrátka jeden z těch výletů, na které do konce života nezapomenu, a přesvědčilo mě to, že když zvládnu měsíc spát mimo hotely, projet půlku USA, vyhnout se rvačkám s gangy nebo se ubránit okradení při spánku v autobuse, zvládnu naprosto všechno!

A právě tady někde se začala rodit má vášeň pro nezávislé cestování. V životě by mě tak nenapadlo jet na dovolenou s cestovní kanceláří. Ten pocit, kdy vám někdo diktuje, v kolik a kde máte být a že máte jen omezený čas na prohlídku nějakého města, ta představa mě prostě ničí. Když si to tak vezmu, vlastně jsem nikdy s cestovní kanceláří nikde nebyl. Je to špatně? Je to dobře? Nevím, ale mám rád volnost, kterou prostě s cestovní kanceláří nedostanu. Po návratu domů z USA jsem zapadl do klasického života. Znáte to! Rodina, stejná práce celý život, dovolená jednou za rok. Měl jsem úžasnou slečnu, se kterou jsem žil pět let a miloval ji jako nikoho, a vlastně nám absolutně nic nechybělo. Uvnitř jsem ale stále cítil tu nutnost poznávat svět. I se slečnou jsme hodně cestovali, ale náš vztah se nakonec rozpadl a já se týden před svými třicátými narozeninami v roce 2014 ocitl naprosto sám na ulici.

Je to vlastně takový můj celoživotní paradox. Vždy, když se mi nedařilo v lásce, dařilo se mi alespoň pracovně. Našel jsem si dobrou práci v marketingové firmě, začínalo se mi dařit rozvíjet můj koníček, kterým byla hudba, a dostal jsem prestižní manažerskou pozici v jednom

Život v obležení žen

z pražských hudebních klubů. Následujících několik let jsem byl doslova nezastavitelný a peníze se hrnuly ze všech stran. Jenže jak už to bývá, peněz není nikdy dost, takže můj klasický den vypadal tak, že jsem přes den pracoval v kanceláři v marketingové firmě, poté šel do klubu na pracovní schůzky s managementem nebo business partnery a v noci jsem chodil hrát do klubů jako DJ. Domů jsem přišel někdy kolem třetí nebo čtvrté hodiny ráno a v osm jsem zase vstával, abych šel do kanceláře. O víkendech odpadla alespoň práce přes den, ale i tak jsem se moc nevyspal. To víte, večírky v Praze se dokážou protáhnout přes celý víkend. Takto dokola několik let až na hranici psychických a fyzických sil. V takovém pracovním zápřahu v podstatě nemáte ani šanci se s někým seznámit. Dívek a žen mi v tu dobu prošly postelí desítky, možná stovky, ale kdo by vydržel s klukem, který má volnou jen neděli odpoledne? Nikdo. Jen si užít a už se nikdy nevidět!

Díky své hudební práci jsem ale mohl poznat i jiný druh cestování, a sice, že jsem byl placen za hraní hudby, kterou miluji, v zahraničí. Měl jsem tak možnost vystupovat v luxusních klubech v Izraeli, Kataru, Německu, Belgii, Chorvatsku, Itálii a dalších zemích. Najednou mi hraní jako DJ začalo vynášet tolik, že jsem se rozhodl ukončit práci v marketingové firmě a věnoval se vyloženě jen hudbě a práci v managementu hudebního klubu. Byl jsem najednou naprostým pánem svého času a mohl si jet, kam jsem chtěl, kdy jsem chtěl. Došlo to tak daleko, že na podzim roku 2017 jsem byl jeden víkend na Ibize, za pár dní jsem letěl na Faerské ostrovy, doma byl opět pár dní a letěl jsem na Kubu, odkud jsem letěl na Bali a po pár dnech doma jsem opět letěl do Karibiku, tentokrát do Dominikánské republiky. Ano, bylo to úžasné a nikdy na ten čas, kdy nikdo nevěděl, v jakém časovém pásmu se právě nacházím, nezapomenu. Člověk nemusel vůbec řešit peníze. Myslím si, že když svou práci děláte dobře, tak se to někde musí projevit, a doufám, že jako DJ jsem si vždy vedl dobře, a projevilo se to tak, že jsem si vydělával zhruba tak třikrát až čtyřikrát více, než je průměrný plat v ČR. Odjakživa mě fascinují lidé, co si stěžují na to, že nemají peníze. Myslím si, že pokud něco opravdu chcete, musíte pro to i něco udělat. Nejenom sedět doma a koukat na TV, ale jít třeba o víkendu na brigádu nebo prostě udělat něco navíc. Bohužel žijeme v době, kdy vám nikdo nic zadarmo nedá, ač bych si takový život také moc přál.

Na druhou stranu neříkám, že můj životní styl byl v této době správný nebo příkladu hodný. Každý večer v klubu, laciné holky na jednu noc, sociální distanc od rodiny nebo přátel. Otázka typu: „Mám jít s kamarády do hospody, nebo si vydělat pět tisíc za dvě hodiny práce?“ měla jasnou odpověď. Pracoval jsem třicet dní v měsíci a když jsem náhodou měl jeden volný den, celý jsem ho prospal. Jak dlouho se to takto dalo táhnout? Byl jsem ztracený a nevěděl, kam můj život směřuje. Peníze jsou krásná věc, ale nejsou v životě všechno, a právě tady někde začala pomalu vznikat myšlenka nezávislého a dlouhodobého cestování bez návratu domů. Už mě nebavilo být jako čmelák a opilovávat jednu pražskou květinu

za druhou. Už mě nebavilo vždy letět na druhou stranu planety, být tam pár dní a letět domů, už mě zkrátka přestalo bavit vracet se domů z cest!

Naprostý zlom přišel na začátku roku 2018, kdy jsem byl nucen jít na operaci s čímsi, čemu se říká varikokéla. Nemá cenu zabíhat do detailů. Po probuzení z anestézie jsem ležel zmaten s rozřezaným břichem a bez možnosti pohybu. Vše mě bolelo, byl jsem malátný, ospalý, prostě cítil jsem se tak špatně jako asi ještě nikdy předtím! V takové chvíli, kdy nemůžete absolutně nic, se vám v hlavě začne honit spousta myšlenek o vlastním životě, kam směřujete, jaký vůbec má váš život smysl. Hlavou mi prolétla myšlenka: „Proč? Proč se tak honím a pracuji třicet dní a nocí v měsíci? Proč, když všichni kamarádi jdou za zábavou, tak já pracuji? K čemu mi jsou peníze, když si teď ani nedoжду na záchod?“ Ty a mnoho dalších podobných otázek mi v hlavě rezonovaly několik dní, až jsem rodině oznámil, že si chci zabalit batoh a cestovat světem několik let. Tady, na nemocniční posteli neschopný pohybu, se zrodil Lost Czech Man. Kluk, který chce poznat svět a jet do neznáma tak dlouho, dokud jej nepozná celý. Kluk, který konečně začne život žít a nebude jen řešit peníze a ženy!

Trvalo však ještě několik měsíců, než se mé tělo dalo po operaci do pořádku a než jsem pomalu ukončil všechny své pracovní závazky. Nikomu jsem samozřejmě nic neříkal, nechtěl jsem do světa hlásat, že já jsem ten, kdo objede planetu a bude pryč nekonečně dlouho. Nechtěl jsem vlastně, aby to někdo vůbec věděl. Jasně si pamatuji, jak jsem se sbalil a jel v půlce června 2018 na vyšetření do nemocnice, kde mi oznámili, že je vše v pořádku a jsem naprosto zdravý. Ihned jsem sedl na letadlo a letěl směr Gruzie, kde jsem chtěl začít své životní dobrodružství. Ne vždy je vše ale takové, jak si to naplánujeme!

Jak je patrné, cestování ke mně vždy tak nějak patřilo. Vždy bylo součástí mého života a troufám si říct, že vlastně od prvního výletu v roce 2003 to směřovalo k tomu, že si jednou ten batoh zabalím a sám vyrazím do světa. Život mě naučil, že nic není hned a že se věci dějí z nějakého důvodu. Mohl jsem na cestu vyrazit už dávno před operací samotnou,

ale právě pobyt v nemocnici mi ukázal, že je na čase změnit životní styl a začít si plnit svůj největší sen. Vydal jsem se sám do neznáma bez plánu na návrat a jedině, co jsem věděl, bylo, kde budu spát první dvě noci. Tak nějak začala má cesta! Spousta lidí se vydává na cestu proto, aby poznali sebe sama nebo našli smysl života. Smyslem mé cesty bylo jednoduše vidět svět takový, jaký je, než budu úplně starý nebo než budu mít rodinu. Zkrátka jsem nechtěl do smrti litovat toho, že jsem měl šanci zažít neuvěřitelné dobrodružství, a nevyužil jsem toho. Dobrodružství začíná!

Zlomená noha v Gruzii

Gruzii jsem si nevybral náhodou. Cílem mé cesty bylo navštěvovat země, ve kterých jsem do té doby nikdy nebyl. Zemí nejbliže k Česku, kterou jsem ještě nikdy nenavštívil, byla Gruzie. Odtud měly mé kroky poté směřovat dále do Arménie, a hlavně do Íránu, který se měl stát mým cestovatelským rájem na Zemi. Jenže, můžete si něco plánovat sebevic, ale osud to tak nějak všechno zařídí za vás! Zařídil i to, že jsem se nakonec po třech týdnech cestování musel vrátit domů jako spráskaný pes.

I po tak krátké době v malé republice pod Kavkazem jsem byl naprosto zamilovaný do cestování bez plánu. Gruzie má vše, co může cestovatel potřebovat ke štěstí. Nádherné hory s malými vesnicemi, neuvěřitelně přátelské lidi, příjemné ceny, bohatou historii, a pokud jste unavení, můžete se opalovat na břehu Černého moře. Já se ovšem vydal prozkoumávat místní hory a po úžasné cestě přes malé údolí Truso, kde jsem

Uprostřed Kavkazu s dvacetikilovým batohem

spal v křesťanském klášteře nebo u místních pastevců, jsem chtěl pěšky dojít i do asi nejvýše položené evropské vesnice Ushguli v oblasti zvané Svanetie, která je nazývána nejkrásnějším regionem Gruzie. Zdejší oblast je proslulá vysokými horami Kavkazu, do nichž jsou zasazené malé vesničky s typickými vysokými věžemi, které ve středověku sloužily k obraně proti nájezdníkům. Jako by mi nějaký tajemný hlas říkal, že do hor nemám chodit sám, domluvil jsem se s kamarádem Petrem, že za mnou přiletí a pětidenní cestu horami projdeme spolu. Petra znám již delší dobu a měli jsme za sebou i několik výletů, takže jsme byli sehraní a nic nebránilo tomu, abychom společně prozkoumali gruzínskou část Kavkazu.

Cesta zdejšími horami je rozdělena tak, abyste vždy večer došli do vesnice, kde se dá u místních přespat. První den to bylo nějakých sedmáct kilometrů, ale povětšinou do kopce. K tomu připočtete můj dvacetikilový batoh, a máte na pořádnou namáhavou túru zaděláno. Nyní již vím, že těch dvacet kilo bylo moc, ale jak se chcete připravit na cestu,

o které nevíte, jak dlouho potrvá ani kam povede? Byl jsem připraven na všechny roční doby a faktem bylo, že i v červenci na Kavkaze sněžilo. Ke všemu tomu vybavení je ještě potřeba přičíst zásoby jídla nebo vody, a kilogramy rostou. Druhý den nás nejdříve čekal náročný, asi pětihodinový výstup. Výhledy na konci strmé hory ovšem stály za to.

V nižších polohách panovalo neuvěřitelné vedro, ale jakmile jsme vyšplhali do výšky zhruba dva a půl tisíce metrů nad mořem, čekalo na nás příjemné klima a neuvěřitelné výhledy na okolní čtyř- a pětitisícové hory. Co bylo to nejlepší? Ta naprostá samota. Jen dva kamarádi a vysoké hory. Přiblížil se večer, okolní krajina se zbarvila do oranžova a nám ani nevadilo, že jsme trochu sešli z cesty, která najednou zmizela kdesi ve vysoké trávě. Po celém dni chůze, převážně do kopce, jsme se těšili, že složíme své hlavy ve vesnici, která byla zhruba hodinu od nás. Bohužel všude byla vysoká tráva zhruba do půlky lýtek, takže jsem neviděl, kam šlapu, a jen cítil obrovské drny a díry skryté pod trávou.

Stalo se tak to, co se asi stát muselo! Kombinace prudkého kopce, kluzké trávy a těžkého batohu znamenala jediné. Smekla se mi noha a váha batohu mě stáhla dolů. Než jsem se stačil nějak narovnat, slyšel jsem jen, jak pode mnou má noha křupe. Nepříjemný zvuk, jako když zlomíte suchý klacek. Ten pocit z křupající kosti a trhající se svalů nikdy nezapomenu. Ihned jsem věděl, že je vše špatně. Začal jsem tedy volat na kamaráda, který byl zhruba dvě stě metrů daleko, že potřebuji pomoci. Chudák mě už skoro ani neslyšel, jak daleko byl, na druhou stranu díky Bohu, že jsem v horách nebyl sám. Nemohl jsem se totiž na prudkém kopci ani postavit. Během několika minut mi noha natekla do dvakrát větší velikosti a mně nezbyvalo nic jiného než čekat, až mě kamarád snese o několik desítek výškových metrů níže na jakousi rovinku. Nějakým zázrakem byl v horách mobilní signál, a tak jsme zavolali horskou službu, jenže to je v Gruzii kapitola sama pro sebe. Než mě konečně přepojili na někoho, kdo uměl anglicky, trvalo to asi hodinu, a ani potom to nebyla žádná sláva. Vysvětlit operátorce, že jsem asi dva kilometry od nejbližší vesnice a zlomil jsem si nohu, to nebylo nic lehkého. Nakonec

jsme se dobrali k tomu, že pošlou sanitku a můj kamarád dojde do vesnice pro pomoc a nosítka. Do teď je mi líto, jaké měl se mnou starosti, a nikdy mu jeho pomoc nezapomenu. Nebýt kamaráda Petra, zůstal bych někde tam v horách jako potrava pro vlky a medvědy, kterých na Kavkaze žije opravdu hodně.

Rozdělili jsme stan, do něhož jsem si lehl a již za tmy se Petr vydal hledat pomoc. Nevím, kdo se bál víc. Jestli on, plahočící se horami sám do neznámé vesnice, nebo já, ležící uprostřed kavkazských hor na hranici Gruzie a Ruska. Byla mi neuvěřitelná zima. Tělo totiž dostalo šok ze zlomeniny a já se, zabalený do spacáku, svíjel v bolestech. Tma se rozprostřela všude kolem, viděl jsem jen obrysy vysokých hor, a hlavně nádherné nebe plné tisíců hvězd. Alespoň něco dobrého na tom, když ležíte se zlomenou nohou uprostřed gruzínských hor. Poprvé v životě jsem viděl Mléčnou dráhu. Jenže jestli se něčeho bojím, tak to nejsou vlci ani medvědi, ale mimozemšťané. Myslete si, co chcete, ale jako ležící v malém stanu uprostřed Kavkazu se zlomenou nohou jsem nemyslel na nic jiného než na to, že se z jedné z těch hvězd najednou snese k zemi kosmická loď, z ní vystoupí šediví mužičci a unesou mě s sebou. Sledoval jsem každý zvuk, každé fouknutí větru, které hnulo mým stanem, každé zašumění trávy. „Už jsou tady!“ říkal jsem si, když vítr rozvibroval můj chatrný, narychlo postavený přístřešek.

Uplynuly asi čtyři hodiny a já slyšel z dálky hlasy. Vykoukl jsem ze stanu a v dálce viděl světla, která se pomalu přibližovala. Trvalo ještě hodinu, než se ke mně dostali, protože kopec byl vážně prudký, navíc cesta nebyla v noci skoro vidět. Na všem špatném je potřeba hledat i pozitivní věci a od té chvíle, co se ke mně záchranná expedice dostala, jsem začal zažívat vlastně jednu z největších komedií v životě, na niž asi nikdy nezapomenu. Petr totiž přišel s dalšími šesti lidmi, koněm a psem, který se k nim připojil po cestě. Skvělá pomocná expedice. Od záchranářů, kterým se samozřejmě do hor moc nechtělo, dostali lehátko, na němž mě měli snést. Nějaký z těch chlápků, z kterých mimochodem byla cítit vodka na kilometry daleko, byl asi vesnický léčitel. Podíval se svým

„odborným“ okem na mou nohu a zvolal, že do deseti dnů budu zase běhat a jestli si dám vodku. Odmítl jsem a chtěl už být dole v nemocnici. Jenže terén byl vážně nehostinný. Všude vysoká tráva a pod ní drny, díry a další nástrahy. Zabalili stan, připoutali mě na nosítka a za koněm táhli dolů jako na sáních. Samozřejmě všude byly bodláky a další nástrahy, takže než mě snesli dolů k sanitce, byl jsem poškrábaný, jako bych se brodil trnům. Trvalo dvě hodiny, než mě záchranná expedice donesla dolů, kde si sestřičky a řidič sanitky dávali kouřovou pauzu. Vše probíhalo s úsměvem na všech stranách, a i když nikdo neuměl ani slovo anglicky, nějak jsme se nakonec dorozuměli.

Nevím, jestli se někdo z vás pohyboval horami Kavkazu, ale z vesnice, odkud mě sanitka odvážela, v podstatě neexistovala cesta! Bylo mi už vážně vše jedno. Cítil jsem se, jako když dáte brouka do krabičky a pak s tou krabičkou zběsile třepete. Asi taková cesta byla a trvalo další tři hodiny, než jsme zhruba ve tři ráno dorazili do nemocnice. Docela jsem se i těšil, až se mi na nohu podívá nějaký doktor a ne místní, vodkou posilněný lidový léčitel. Jenže nechval dne před večerem. Naším příjezdem jsme evidentně probudili personál malé zapadlé nemocnice v horském středisku Mestia. „Doktor tu není, přijde ráno,“ volá již ve dveřích jedna z přítomných sestřiček, když mi přistavuje kolečkové křeslo. Prý musím přespat do rána, než se nějaký doktor dostaví.

Jízda na křesle do útrob nemocnice byla jako cestování zpět v čase do dob socialismu. Zatímco Petr vyplňoval papíry s policií a zdravotním personálem, já byl odvezen na pokoj, kde jsem měl trávit noc. „Sestra ti připraví postel,“ ukazuje mi s úsměvem zřízenec, který mě na pokoj vezl. Čím dál více jsem si připadal jako v nějakém špatném hororovém filmu. Na chodbě problikávalo světlo a já bláhově doufal, že se alespoň trochu vyspím na posteli, kterou mi měla připravit jedna z místních sester. Zřízenec mě zanechal v pokoji a odešel. Představoval jsem si nějakou sexy sestřičku, která mě bude opečovávat, ale když už si zlomíte nohu v Gruzii, tak si tu srandu musíte užít se vším všudy!

Po chvíli jsem viděl jít potemnělou chodbou stín připomínající zombie. Paní, která mi měla připravit postel, totiž byla zřejmě vzdálená příbuzná Quasimoda, románové postavy od Victora Huga. Kulhala, měla hrb na zádech, obočí jak Brežněv a když se na mě podívala svým zlým pohledem, všiml jsem si, že nemá jedno oko. Musel jsem se profackovat, jestli se mi to nezdá. Nezdálo! Byla tam a posunky, bez oka a s hrbem, mi ukazuje, ať přeskáču se zlomenou nohou celý pokoj k posteli. V tu chvíli vám začnou v hlavě běhat všechny horory, co jste kdy viděli, všechny strašidelné hry, co jste kdy hráli, a fantazie začne natolik pracovat, že jsem měl chuť na tom vozíku ujet z nemocnice a spát venku. Pořád na mě koukala tím jedním okem a já pořád nervózně uhýbal pohledem. Báł jsem se. Ještě více, než o pár hodin dříve sám v horách mimozemšťanů, jsem se báł, že mi ukousne hlavu nebo možná bude chtít se mnou strávit vášnivou noc na nemocničním lůžku. V tu chvíli jsem nevěděl, co by bylo horší. Už několik hodin jsem neměl osud ve svých rukou a byl jsem jen divákem velmi špatné tragikomedie, ve kterou se změnil můj život, respektive můj celoživotní sen o cestování. Nechtěl jsem si zahrávat s jednookou sestřičkou z hororového filmu ve staré sovětské nemocnici, takže jsem v bolestech nějak přeskákal celý pokoj a svalil se jak pytel brambor do připravené postele. Raději jsem ani nezjišťoval, kde je toaleta. Prostě to vydržet a už nikdy nejit na záchod, než se dostat do konfliktu se strašidelnou sestřičkou.

Zrovna, když jsem si myslel, že už mám všechny útrapy za sebou, se někdo na vedlejší posteli pohnul. Ležel tam pán, celý žlutý. Měl barvu jako staré máslo a zřejmě mu nepracovala játra nebo tak něco. Zpoza plenty se najednou začal ozývat kašel paní, která sténala celou noc tak moc, že když byla chvilku ticho, myslel jsem, že je mrtvá. Nevím, co jsem komu udělal, ale kalich hořkosti jsem si opravdu vypil až do dna. Zlomená noha, po pravici žlutý pán, po levici pomalu umírající paní. Dobrá zpráva byla, že přespání nabídli i kamarádovi, který když viděl, v jaké sestavě jsme na nemocničním pokoji, tak jen zavrtěl hlavou a oznámil mi, že jde spát někam do parku, že by to v nemocnici nedal. Já bohužel odejít

nemohl, a tak jsem se alespoň pokusil schovat pod peřinu a usnout. Nespál jsem ani minutu a modlil se, ať už je ráno a přijde se na mě podívat nějaký doktor. Gruzínští doktoři evidentně nikam nespěchají, takže jsem se ho dočkal až kolem poledne.

Komedie však ani nyní nebrala konce. Odvezli mě na rentgen, kde na mě čekal pán v montérkách. Mám za to, že se celé dopoledne čekalo, až dokydá hnůj a rovnou ze svého statku dorazí na druhou směnu do nemocnice obsluhovat rentgen. Začal si mě tam nevybíravým způsobem chystat, a co bylo nejpodivnější, že si k rentgenu připravoval mou levou nohu. Zlomená ale byla pravá. Začal jsem tedy ukazovat, že dělá špatnou nohu, ale on jen nechápavě mával rukama. Když už to vypadalo, že mi raději tu zdravou nohu také zlomí, jen aby už mohl rentgenovat, přišel do místnosti konečně nějaký doktor, který se mě nevěřicně ptal, zdali jsem si opravdu jistý, že mám zraněnou pravou nohu a ne levou. „Chlape, to je vidět i z vesmíru, že ta zlomená noha je dvakrát větší než noha zdravá!“ říkal jsem si v duchu a za nesouhlasu všech přítomných konečně došlo k samotnému rentgenování. Už jsem se vážně musel smát. Řekněte, kdy se vám to stane, že si zlomíte nohu v Gruzii a potom ta nemocnice vypadá jako v Monty Python komedii?

Možná to vše přitahují. Možná můj přístup, kdy absolutně nic neřeším a tak nějak nechávám čas plynout, není ten nejšťastnější. Možná bych měl tropit scény a dožadovat se pořádného doktora, ale já to prostě nedovedu. Jsem flegmatik, a to už vážně musí být, abych se naštvál. Nebyl jsem rozhořčen ani ve chvíli, kdy se doktor díval na snímky a s úsměvem mi povídá, že je to jen vymknuté, zlomenina tam není a že za čtrnáct dní budu běhat. Kdybychom byli ve filmu, následoval by po jeho větě stříh a já bych seděl u specialisty v Pardubicích, který mi říká, že takto šikovně zlomenou nohu dlouho neviděl a že operace bude nevyhnutelná. Bohužel ve filmu nejsme, ač komedie by to byla hezká, takže jsem mu i slepě věřil, že se opravdu o nic nejedná.

Doktor mi nohu dává do dlahy a přitom se mě ptá, čím se živím. Vysvětlit jim s nulovou znalostí ruštiny na mé straně a nulovou znalostí

angličtiny na jejich straně, že vlastně nepracuji a jen cestuji, bylo nemožné. Do větru jsem tedy plácnul, že jsem DJ a doufal, že tím celá situace skončí. V tu chvíli ovšem přestala všechny přítomné má zlomená noha a sádra zajímat a hned chtěli vidět fotky a videa z mých vystoupení. Situace, kdy tam po všem tom dobrodružství uprostřed hor, komedii s postiženou sestřičkou a nekompetentním pánem na rentgenu ležím a kolem mě je shluk gruzínských sestřiček a doktorů sledujících mé fotografie se spoře oděnými děvčaty z klubů po celé Evropě, již nemohla být absurdnější. Pomyslnou třešničkou na dortu této frašky se staly korejské turistky, které se v horách odřely a potřebovaly ošetřit. Rázem přestaly být zraněné a spolu s personálem koukaly na videa z mého vystoupení v Izraeli.

Jak jsem již naznačil, nakonec jsem se rozhodl vrátit zpátky do Česka a svěřit se do rukou odborníka v mých rodných Pardubicích. Verdikt byl nekompromisní, dva měsíce sádry a možná operace, o které se rozhodne, až splaskne otok. Léto 2018 jsem tak trávil na chalupě ve východních Čechách a následnou rekonvalescenci v Jánských Lázních v Krkonoších a musím říct, že to nakonec nebylo tak špatné. Dva měsíce od zlomeniny jsem již opět byl na letišti a s batohem připravený na začátek dalšího dobrodružství. Nemohl jsem se totiž smířit s tím, že by má životní cesta skončila po třech týdnech. To pravé dobrodružství na mě teprve čekalo a byla to pořádně dlouhá jízda!

Pokus číslo dvě!

Právě tehdy, když jsem byl doslova nemohoucí a jedině, co jsem mohl, bylo válet se na zahradě se zlomenou nohou, se začala formovat má druhá cesta. Hodně jsem četl o dalekých krajích a vždy se zasníl a chtěl již mít zlomeninu vyléčenou. Rozhodnuto bylo v podstatě od první chvíle, kdy jsem se vrátil domů. Věděl jsem, že hned jak to bude možné, vyrazím do světa znovu! Nebylo to ovšem tak, že bych nějak důkladně plánoval každý krok, to vůbec ne! Rozhodl jsem se ale radikálně zmenšit svůj batoh! Oproti prvnímu pokusu, kde jsem se vážně důkladně vybavil na každou situaci, jsem si tentokrát zabalil pouze tři trička, rifle, mikinu, nepromokavou bundu, počítač a telefon. Doma jsem nechal dron, zimní oblečení, prostě vše, co by se nevešlo do mého nového batohu, který nakonec vážil necelých deset kilogramů. Možná to bylo znamení. Možná mi chtěl osud naznačit, že jsem svůj první pokus pojal špatně a zabalil si s sebou spoustu věcí, které jsem ani nepotřeboval, a možná měla má cesta vypadat úplně jinak, než jak jsem si ji původně plánoval. Možná jsem byl až moc lehkovážný a zlomení nohy někde uprostřed Kavkazu bylo znamení!

Tak i tak jsem věděl, že tentokrát bude vše jiné. Nebudu mít žádný plán a budu chtít zkoušet věci, které jsem ještě nikdy v životě nedělal. Například stopování. Do té doby jsem projel zhruba sedmdesát zemí světa, ale ještě nikdy jsem nestopoval a vlastně to zatím ze začátku nebyl ani můj prvotní cíl. Báł jsem se a nevěřil tomu, že by mi vůbec někdy někdo zastavil. Proč by to dělal? Také stále platilo to, že jsem nikomu neříkal, jak a kam vlastně pojedou. Nevěděl jsem to ani já sám. Po celou dobu mé cesty jsem dodržoval dvě základní pravidla: „Nejlepší plán je žádný plán“ a „Budu cestovat do té doby, dokud mě to bude bavit nebo dokud to půjde“. Stále tak platilo, že se můžu vrátit zítra, za týden, za

měsíc, anebo třeba nikdy! Pokud chcete cestovat dlouhodobě, nedá se vlastně ani pořádně plánovat. Kouzlo dlouhodobého cestování je v jeho nepředvídatelnosti. V tom, že ráno nevíte, kde budete večer spát. V tom, že nevíte, koho kdy a kde potkáte.

Dva měsíce rekonvalescence zlomeniny nohy uběhly jako voda a já si dodnes pamatuji výraz majitele jednoho českobudějovického hudebního klubu, kterému jsem po svém vystoupení řekl, že ráno jdu do světa a nevím na jak dlouho. Prostě jste jeden den hudebník, který baví stovky lidí v luxusním klubu, ten druhý čekáte na letadlo na Mallorcu a nevíte, kdy ani jestli se vůbec vrátíte domů. Jak může být život rozdílný, že? Chtěl jsem si tam totiž otestovat, jestli noha vydrží nejrůznější terény. Města, vesnice, hory, moře, to vše jsem prošel, a i když mě ještě nedávno zlomená končetina bolela, nějak se to dalo přežít. Návrat domů se tak nekonal a já si narychlo koupil nejlevnější letenky z Mallorky, které byly do Maroka. Stále jsem si ještě nebyl jist, co všechno má noha zvládne, a jelikož jsem Maroko již znal z minulosti, zdálo se to jako nejlepší volba, nejenom díky nízké ceně letenky. Cesta do Maroka mi vlastně tak nějak naznačila, jak asi bude mé cestování v budoucnu vypadat.

Do severomarockého města Nador jsem přiletěl se skoro tříhodinovým zpožděním se západem slunce. Zdejší letiště je vlastně jen přistávací dráha uprostřed pouště a u něj plechová hala bez sedaček, bankomatů a dalších služeb. Nikde na světě ale nechybí otravní taxikáři, kterým jsem se snažil vyhnout a bez peněz jsem se vydal směr centrum města, kde jsem si chtěl najít bydlení. V tuto chvíli by se hodilo zmínit, že Maroko je jedinou zemí na světě, kde jsem kdy byl okraden. Stalo se to v roce 2013, když jsem si tuto krásnou zemi projížděl s kamarádem a strach, že se to stane znovu, byl ve mně vlastně až do teď. Jít sám po temnělou periférii neznámého města na severu Afriky vyhnalo stupeň adrenalinu v mé krvi na maximální možnou míru. Naštěstí všude na světě platí jedno pravidlo. Před letištěm jsou ceny za taxi neuvěřitelně vysoké, ale stačí kousek popojít a vždy si vás někdo najde a dá vám několikrát nižší cenu.

Za asi pět set metrů chůze se také tak stalo a zastavil mi dědeček, který mě svezl do nejbližšího města k bance. Epizoda ze severu Maroka poukázala na jednu věc, kterou jsem poté zažíval snad pokaždé, když jsem překročil hranice do nějakého státu. Neměl jsem totiž u sebe žádné peníze v lokální měně. Já vlastně u sebe neměl nic, jenom zhruba tři eura v drobných mincích. Kdo z vás někdy v Maroku byl, tak ví, že svět tady je úplně jiný než u nás v Evropě. Všude stovky lidí, křik, zpěv muezzinů svolávajících k večerní modlitbě, prach, vůně grilujícího se masa a bláznivá doprava. A mezi vším tím ruchem já, bez jediného marockého dirhamu. „Když nevíš jak dál, prostě se zeptej,“ říká staré cestovatelské pravidlo, a tak jsem také učinil. Nejlepší na komunikaci s místními jsou marocké čajovny, kde muži popíjí nerušeně čaj a kouří vodní dýmky. Zkusil jsem se tedy zeptat, jak se dostanu do města Nador, což je největší město zdejší oblasti. Autobus nejede, ale mám si vzít sdílené taxi, takzvané petit taxi. Ukazujíc prázdné kapsy bez jediného dirhamu či eura, dávám najevo, že na taxi vážně nemám, a ptám se, zdali by mi nemohli ukázat alespoň nějaký bankomat. Nikdo neumí anglicky a já samozřejmě neovládám francouzštinu. Komunikace probíhá na úrovni úsměvů a ruční gestikulace velmi pomalým, o to více úsměvným, tempem.

Jeden z mužů se smíchem pomalu za břicho popadá a pomalu se ke mně přibližuje, křičíc nesrozumitelným jazykem něco na své spolusedící z čajovny. Chce mě zabít, nebo zmlátit? O co mu jde? Ani jedno! Do ruky mi dává nějaké drobné a ukazuje, ať si s ním skočím na motorku, že mě na petit taxi doveze. Zcela bez rozmyslu a ostychu sedám s cizím Maročanem na jeho vozítko a bez helmy, bez znalosti okolí a již skoro za tmy se nechám odvést kamsi na kraj města, kde je stanoviště taxíků. Kdyby mi to ještě před pár dny někdo řekl, nebudu mu věřit. Proč by mi někdo pomáhal? A vůbec, proč bych já s někým cizím sedal na motorku bez helmy a jel s ním neznámo kam? Jak jsem ale podotkl dříve, chtěl jsem při druhém pokusu své cesty zažívat něco nového, to pravé dobrodružství a hned první kroky mé cesty k tomu směřovaly. To, že by mě klidně mohl odvést někam do vedlejší ulice a tam okrást, mi vlastně došlo až

ve sdíleném taxi, kterým jsem uháněl spolu s dalšími cestujícími směrem město Nador na pobřeží Středozemního moře.

Najít ubytování za tmy pak již byla jen jakási třešnička na dortu. V arabských zemích se nevyplatí používat aplikace jako Booking nebo Airbnb. Stačí se prostě zeptat v prvním hotelu, který potkáte, a cenu usmlouvat. Má cesta začala ve velkém a já v následujících dnech projel sever Maroka, včetně dvou španělských exkláv na pobřeží severní Afriky, kterými jsou města Ceuta a Melilla. Chtěl jsem ale pokračovat jinam. Afrika nikdy nebyla mým vysněným kontinentem k cestování nebo poznávání a v Maroku jsem skončil jen proto, že sem byla levná letenka a já chtěl otestovat svou stále ještě bolavou nohu.

Po týdnu jsem tedy pokračoval dále a bylo to vlastně naposledy, kdy jsem k přepravě použil letadlo. Nejlevnější letenky z Maroka byly do bulharské Sofie. Ta se stala jakousi startovací čarou méjí dlouhé cesty po Hedvábné stezce, ač jsem v tuto chvíli neměl absolutně žádnou představu, kam budu cestovat. Nikdy se mi ani nesnilo, že bych mohl dojet třeba až do Číny, a to vše po zemi, bez letadel. Má dlouhá pouť povede přes zasněžené hory a rozpálené pouště. Čekají mě desítky tisíc kilometrů a cesta mi nabídne největší dobrodružství v životě, na které nikdy nezapomenu! Potkám desítky úžasných lidí, s nimiž v mnoha případech navážu přátelství na celý život. Zažiji úžasné chvíle, lásky, ale i nepříjemnosti s úřady nebo tajnou policií. Zkrátka na mě čeká cesta, o které jsem celý život snil, a nyní stojím na jejím začátku! Pojdte se se mnou vydat na pouť po legendární karavanní cestě z Evropy do Číny, pojdte se mnou poznat, jak vypadá v jednadvacátém století Hedvábná stezka!

Turecko

První stopování v životě

Nebyl to vlastně můj cíl cestovat po zemi bez využívání letadel. Prostě se to stalo jako většina věcí, které mě na mých cestách potkaly. Sofii, a vůbec celé Bulharsko, jsem procestoval před pár lety. Tehdy jsem se zde toulal sám a hledal pozůstatky socialistických památníků. Mezi ty nejznámější patří obří „kosmická loď“ v bulharských horách. Zdejší památník Buzludzha skutečně připomíná UFO a je dokonale usazen na vrcholku hory, takže již z dálky působí vskutku majestátně. Nechtěl jsem se v Bulharsku dlouze zdržovat a vydal jsem se na místní nádraží zjistit, v kolik jede následující den autobus do Turecka a kolik vůbec stojí. Cena byla sice vysoká, ale jiný způsob dopravy prostě neexistoval. Autobus jel druhý den v osm ráno a já bydlel kousek od nádraží, takže jsem si mohl večer ještě dojít na večeři s kamarádem Asenem, s nímž jsem pracoval v Praze a který již žije několik let zpátky v Bulharsku. Asen mi na rozloučenou říká legrační větu: „Hlavně nezaspi, brácho!“

S úsměvem ho ujišťuji, že to se určitě nestane. Jenže nikdy neříkejte nikdy! Ráno vstávám lehce po osmé, což znamená, že můj autobus směr Turecko již odjel a další jede až zítra. Chvilku si pohrávám s myšlenkou, že v Sofii tedy zůstanu o den déle, ale nakonec činím jedno z nejzásadnějších rozhodnutí v životě, které nadobro změní můj způsob cestování!

Zkusím tři sta kilometrů do Turecka stopovat! Proč se jedná o zásadní rozhodnutí? Nikdy v životě jsem totiž u silnice se zdviženým palcem nestál. Nikdy v životě jsem se neposadil k někomu cizímu do auta a nechtěl zadarmo někam dovézt. „Všechno je ale jednou poprvé,“ říkám si a vydávám se na kraj Sofie a ve skrytu duše doufám, že bych dnes mohl překročit hranice do bývalé Osmanské říše. Je konec září a podzim pomalu nastupuje, což znamená déšť a silný vítr, který ochlazuje vzduch na teplotu kolem patnácti stupňů. Nejsou to zrovna ideální podmínky na stopování, ale co už. Jsem tady! Chci žít naplno, chci zažívat něco nového, dobrodružství nečeká!

Stojím u krajnice na kraji Sofie a mávám na auta. Nevím ani, jak se to dělá. Nevím ani, proč by mi měl někdo zastavit. Nemám tušení, kam dnes dojedu. Je to bezpečné? Desítky otázek a pochybností se mi honí hlavou při sledování stovek aut, které bez sebemenší známky zpomalení projíždí kolem mě. Čas plyne nějak rychle, nebo pomalu? Nevím, nesleduji ho. Aut je tolik, že přeci dřív nebo později musí někdo zastavit. Najednou se tak děje a u krajnice přibrzďuje malý volkswagen a v něm silnější, celý potetovaný chlapík jménem Grozdan. Otevřu dveře a vyvalí se na mě dým z cigaret. Dodnes vlastně nechápu, jak někdo může v autě, v tak malém uzavřeném prostoru, kouřit. Já vlastně kouření nechápu celkově, ale v tuto chvíli je mi to úplně jedno. Grozdan, se svým malým strojem, cigaretovým dýmem a nahlas hrající rockovou hudbou, je můj úplně první člověk v životě, kterého jsem si stopnul. Báł jsem se. Nevěděl jsem, co čekat od muže s takovým zevnějškem, ale jak se během pár vteřin ukázalo, Grozdan má srdce na správném místě. Ono to vlastně platilo o každém, koho jsem, nejenom ten den, ale po celou svou dlouhou pouť, potkal.

Je rok 2018 a Evropa již několik let po sobě řeší problém s přílivem nelegálních migrantů z Afriky nebo Blízkého východu. Bulharsko nebo sousední Řecko jsou tranzitními zeměmi a obava obyvatel z přílivu uprchlíků je velká. Dozvídám se tedy, že místní lidé stopařům moc nestaví, protože se začali bát. Navíc můj zevnějšek nepřipomíná německou

árijskou rasu, ba naopak, s uprchlíky bych si mohl podat ruku. Zarostlý, opálený, v obyčejném oblečení bych klidně mohl putovat Evropou spolu s imigranty z Iráku nebo Sýrie a nikdo by se tomu nepodivoval. Jenže já směřuji na druhou stranu do Turecka! Grozdan umí lámaně anglicky, takže se i trochu domluvíme a několikrát se ujišťuje, že jsem vážně z Česka, dokonce mu ukazuji i svůj pas, aby mi věřil. Nakonec je tady on ten, kdo se více bojí. Kdyby prý u něj v autě policie našla migranta, šel by hned do vězení! Chlubí se, že jako student také stopoval, a proto se rozhodl mi zastavit a pomoci.

Grozdan si jede užít relaxační den do lázní a asi sedmdesát kilometrů od Sofie na odbočce z dálnice mě vyhazuje. Samozřejmě jsem nečekal, že hned prvním stopem dojedu až do Turecka, ale raději bych se svezl ještě déle, protože se mezitím solidně rozpršelo. Jak se během následujících měsíců přesvědčuji, stopování není o tom, že vás někdo zadarmo doveze na místo, které vy chcete. Stopování je o tom, že se systematicky, a mnohdy velmi pomalu, přibližujete místu, na které chcete dojet. Někdy tam dojedete hned prvním autem, někdy je těch aut více, a někdy tam nedojedete vůbec. Na druhou stranu se pro mě stopování pokaždé stává neuvěřitelným zážitkem a taky způsobem, jak nejlépe poznat místní obyvatele. Od této chvíle vlastně většina mých příběhů začne tím, že si sednu k cizímu člověku do auta a kdyby mi někdo ještě včera řekl, co vše zažiji následující měsíce, tak si budu ťukat na čelo, že je blázen.

Stojím tedy v dešti kdesi uprostřed Bulharska a snažím se zdviženým palcem opět někoho zastavit. Provoz již značně prořídil. Až po dvaceti minutách mi zastavuje starší pán jménem Stanko. Umí velmi dobře anglicky, protože má ve městě Plovdiv hostel, které má po celém Bulharsku celkem tři. Vrací se domů ze Sofie, kde byl předešlý den na fotbalovém zápase. Hrál se derby mezi nejznámějšími bulharskými kluby CSKA Sofia a Levski Sofia. Škoda, že jsem to nevěděl, říkal jsem si v duchu, fanoušci na Balkáně jsou opravdoví fanatici a atmosféra musela být doslova bojová. To mi také Stanko potvrzuje. Prý došlo k několika potyčkám mezi fanoušky, ale to prý k místnímu fotbalu patří. Dalo by se říct, že

zápas těchto dvou klubů sleduje doslova celé Bulharsko a je to něco podobného, jako když u nás mezi sebou hrají pražské kluby Slavia a Sparta. Postupně se dozvídám i o dalších příjmech, které Stanko má. Patří mezi ně i práce průvodce pro bohaté Bulhary, kterým Stanko zařizuje výlety do Paříže. Kupuje jim vstupy, letenky, rezervuje stoly v restauracích a klubech. Stopařům prý vždy rád zastaví, protože jsou vděční a nestěžují si pořád jako ti boháči.

Děšť nabírá na intenzitě, takže mi Stanko musí zastavit pod mostem. On odbočuje do města Plovdiv, jež je nejenom druhým největším městem v Bulharsku, ale také historickým skvostem především díky svým památkám z dob nadvlády Římanů a Turků, a já doufám, že nezmrznu a zůstanu alespoň trochu suchý, protože z projíždějících aut stříká voda na všechny strany, hlavně tedy na mě. Problikává a zastavuje u mě chlapík jménem Kosta. Jeho poznávací znamení? Nemá snad ani jeden zub. Jede v rezatém audi, a jakmile se ručička tachoměru přiblíží sto kilometrům v hodině, celý vůz se roztřepe jak pražský krysařík. Stěrače nestírají a celé přední sklo je zamlžené. Kosta to ale bere s úsměvem, o to víc, že neumí ani slovo anglicky. Nějak ale dáváme konverzaci dohromady ruštinou a já se tak dozvídám, že jezdí každý víkend více než tři sta padesát kilometrů přes celé Bulharsko do Sofie z přímořského města Burgasu, kde má „děvušku“. Přes týden pak pracuje na poli, kde jezdí s traktorem. Mimochodem, věděli jste, že traktor se snad ve všech jazycích řekne stejně? Vždy říkám, že dobří lidé se domluví všude a nemusí umět ani žádný společný jazyk a o Kostovi to platí dvojnásob. Potkat ho někde v parku večer, tak asi uteču a budu si myslet, že je bezdomovec, ale má opravdu velké srdce a celou dobu, co s ním jedu, se na mě směje. Když mě vyhazuje asi sto kilometrů od turecké hranice, třese mi rukou na rozloučenou, jako bychom se znali roky.

Ze dna batohu vytahuji bundu, o které jsem si myslel, že je nepromokavá. Není! Za pár minut ji mohu doslova ždímat. Propadám lehké skepsi, protože jen blázen by si do auta naložil totálně mokrého cizince. Naštěstí takovým bláznem je Gurkan, Turek, který jede přes celé Turecko

až do Tbilisi v Gruzii. Opět neumí moc anglicky, ale německy dáváme pár základních vět dohromady. Nakonec začne telefonovat a já si užívám poprvé v životě jízdu v kamionu. Je tu teplo, krásně mi schne oblečení a boty, sedím vysoko v křesle a nic mi nechybí. Pomalu se už vidím v Edirne, v cíli mé dnešní cesty, když v tom se na obzoru objeví fronta stojících kamionů. „To není dobré,“ naznačuje mi Gurkan. Následně se dozvídám, že je to na tomto hraničním přechodu normální. Jsem osm kilometrů od Turecka, což znamená, že zde končí Evropská unie a všechny kamiony jsou důkladně kontrolovány. Gurkan očekává, že zde bude stát až do druhého dne a bude prý lepší, když to dojdu pěšky. Co se dá dělat, vyskakují z kamionu a jdu směr hranice. „Chtěl jsi dobrodružství, tak tady ho máš!“ říkám si v duchu, a i když mi je zima a moknu, dobrá nálada mě neopouští. Vždyť nemám kam spěchat. Jsem již skoro v Turecku, a to bez vážnějších komplikací.

Řada kamionů je nekonečná a táhne se dálnicí jako dlouhý had. U svých strojů postávají řidiči z celé Evropy a koukají na mě s lehce nevěřícím pohledem. Žádné z projíždějících osobních aut již na mé prosby o svezení nereaguje, nezbývá mi tedy nic jiného, než jít pěšky a občas prohodit pár slov s řidiči nákladňáků. Potkávám i policisty a čekám, že mě podrobí nějaké kontrole nebo mě alespoň pokárají za to, že jdu pěšky po dálnici. Opak je ale pravdou. Smějí se na mě a nabízejí mi sušenky a čaj. Posílněn a zahřátý dojdu až na největší hraniční přechod mezi Tureckem a Bulharskem zvaný Kapikule. Kdo by čekal, že zde bude nějaká přehnaná kontrola, protože opouštím EU a vstupují do země nekompromisního tureckého prezidenta Erdogana, ten by byl na omylu.

Nikdo si mě nevšímá. Samotný tulák s batohem jdoucí pěšky je pro místní pohraničníky naprosto nezajímavým druhem živočicha. Používám klasický cestovatelský „fígl“, a sice jít tak dlouho, dokud mě někdo nezastaví. Nakonec na mě nějaký pohraničník zamává, ať jdu k němu. Koukne do pasu a ukazuje, že můžu pokračovat dál. Jsem tu jako chodec úplně sám. Kdo by se také v tom nečase trmácel pěšky? Byl to ale obří rozdíl oproti hranicím, které jsem přecházel před pár dny. Z Maroka

jsem si totiž na jeden den odskočil do španělských exkláv Ceuta a Melilla. Tam to vypadalo jako na vyprodaném koncertu Michala Davida a člověk se musel doslova rvát mezi stovkami lidí, aby se na něj vůbec dostala řada.

Turečtí pohraničníci již nejsou s mým pasem tak v pohodě. Česko prý neznají a zabírá, až když zmíním Československo. Rázem mají jasno a dávají mi razítko, což také znamená volnou cestu do Turecka. Je to skoro až neuvěřitelné, ale s tím, že Česko ve světě skoro nikdo nezná, jsem se setkal na svých toulkách mnohokrát. Je to bezmála třicet let, kdy Česko a Slovensko tvoří samostatné státy, ale ve světě to lidem zřejmě někdo zapomněl říct. Československo zná skoro každý, ale Česko skoro nikdo. Ještě mi zbývá projít poslední kontrolou, kde se celník ani nena-máhá na můj pas podívat. Jsem tady! Sice formálně ještě na evropském kontinentě, ale pro mě osobně Turecko vždy bylo a bude bránou na Blízký východ. Ihned za hranicí mě vítá typická turecká mešita s minarety, které připomínají rakety, a já si tak nějak pomyslně oddychuji, že mám své první stopovací dobrodružství za sebou.

Nebyl bych to ale já, kdybych nenarazil ještě na jeden poslední problém. Opět u sebe nemám peníze, tedy místní měnu, kterou jsou turecké liry. Za hranicí začínám znovu stopovat a nechtěně si mávnu i na autobus, co jezdí z hranice rovnou do centra Edirne, kde snad najdu nějaký hostel na přespání. Prší a řidič ochotně zastavuje. Já mu ale ukazuji, ať jede dál, protože u sebe nemám absolutně nic, ani eura. V tom na mě začne v angličtině něco křičet jeden z pasažérů. „Není problém, není problém. Dám to řidiči za tebe!“ culí se postarší pán, který umí pár slov anglicky. Snažím se mu vysvětlit, že jsem teď pěšky přešel hranici a že mu to v Edirne hned vrátím, jakmile si vyberu peníze. Celý autobus, který čítá osádku zhruba deseti lidí, spíše žen, na mě pokyvuje, že je to v pořádku a nic mu vracet nemusím. Nechci ale po nikom nic jen tak, takže nabízím, že pána pozvu na čaj. „Alláh mi to vrátí,“ odvětí mi a ještě před vjezdem do města vystupuje. Vlastně tak na vlastní kůži poznávám něco, o čem jsem v minulosti jen četl, a sice, že muslimové jsou neuvěřitelně

Mešita Selimiye v Edirne

Edirne je největším městem v evropské části Turecka. Leží doslova na dohled od hranic s Bulharskem a Řeckem. Město bylo také hlavním sídlem Osmanské říše, a to v letech 1365–1453. Není proto divu, že zde nalezneme krásné osmanské památky, mezi něž patří i starobylá mešita Selimiye postavená v roce 1575 významným osmanským stavitelem Mimarem Sinanem, který stavbu prohlašuje za své vrcholné dílo. Minarety mešity dosahují výšky osmdesáti tří metrů a kapacita mešity je patnáct tisíc věřících.

pohostinní lidé a neváhají ani minutu, aby pomohli cizímu člověku. Kolik stál ten autobus? V přepočtu nějakých šest korun, ale o to vůbec nejde. Jde o to, že v sobě má někdo tu dobrotu a chce pomoci neznámému tulákovi. To mě nikdy nepřestane fascinovat.

Nedělní noční Edirne bylo jako město duchů. Najít zde živáčka se rovnalo zázraku, což mě velmi překvapilo, protože toto největší město v evropské části Turecka bylo kdysi i hlavním městem Osmanské říše. Nevadí, o to víc si mohu vychutnat pohled na jednu z největších mešit

v Turecku. Sulejmánova mešita byla postavena v roce 1575 a je nejznámější dominantou města. Podrobnější prohlídku si ale nechávám až na další den. Dnes jsem již zralý akorát tak na teplou sprchu a spánek, takže hledám nejlevnější hostel ve městě. „Budeš bydlet s chlapci ze Sýrie, nevadí ti to?“ ptá se mě majitel hostelu stojícího jen několik metrů od hlavního bazaru v Edirne. Našinci by se možná postavily chlupy na těle strachem. Neodpálí se na pokoji? Nebudou mě chtít okrást? Faktem je, že se nejedná o nějaké uprchlíky, ale studenty, kteří zde žijí dlouhodobě a v Edirne studují na zdejší univerzitě. Jejich sympatie si získávám ihned, protože se svěřuji, že jsem v Sýrii před deseti lety byl a že jsem si jejich krásnou zemi zamiloval.

Večer usínám s blaženým úsměvem na tváři. Jsem sice neuvěřitelně unavený, ale během jednoho dne jsem zažil tolik dobrodružství a poznal tolik úžasných lidí. To vše jen díky tomu, že jsem se nebál poprvé postavit k silnici a začít stopovat. Byla to úžasná jízda a já se již nemohu dočkat, co mě čeká další dny. Dojdu také k jednomu zásadnímu

rozhodnutí. Jak jsem již dříve zmínil, tak zemí, na kterou jsem se v životě těšil nejvíce, byl Írán. Původně jsem myslel, že Turecko jen rychle přejeďu autobusem a začnu stopovat až v Íránu, ale nyní jsem se rozhodl, že se do své vysněné země dopravím výhradně pomocí stopování. Že to bylo zásadní rozhodnutí a čekala na mě další úžasná dobrodružství, snad nemusím ani zdůrazňovat!

Tureckým Kurdistánem

Kurdistán je v Turecku vlastně zakázané slovo. Snad nikde jinde nejsou Kurdové tak potlačováni jako právě tady. O to víc vás ale překvapí vstřícnost a pohostinnost místních lidí. Ještě než jsem vlastně úplně náhodou zamířil do jižní části Turecka, setkal jsem se v Istanbulu se svým kamarádem Honzou, který za mnou přiletěl na pár dní na výlet. Město rozdělené mezi dva kontinenty vás doslova uhrane. Nádherné starodávné mešity, uličky starého bazaru, úžasné jídlo ze všech koutů Turecka nebo projížďka lodí po Bosporské úžině, která spojuje Černé moře s mořem Marmarským. To vše činí z Istanbulu jedno z mých nejoblíbenějších měst světa. Při prozkoumávání zdejších paláců a zahrad se vám zatají dech. Představoval jsem si, jak to zde asi vypadalo v době jakéhosi Františka Štefa, o němž jsem relativně nedávno četl.

František Štef byl zahradníkem, který vůbec možná jako jeden z prvních Čechů, původem byl z okolí jihočeského Tábora, měl možnost prozkoumat Osmanskou říši za vlády Sultána Mahmuta II., vládnoucího v letech 1808 až 1839. Před skoro dvě stě lety byl povolán, aby sultánovi

Mešita Hagia Sofia byla původně křesťanskou svatyní

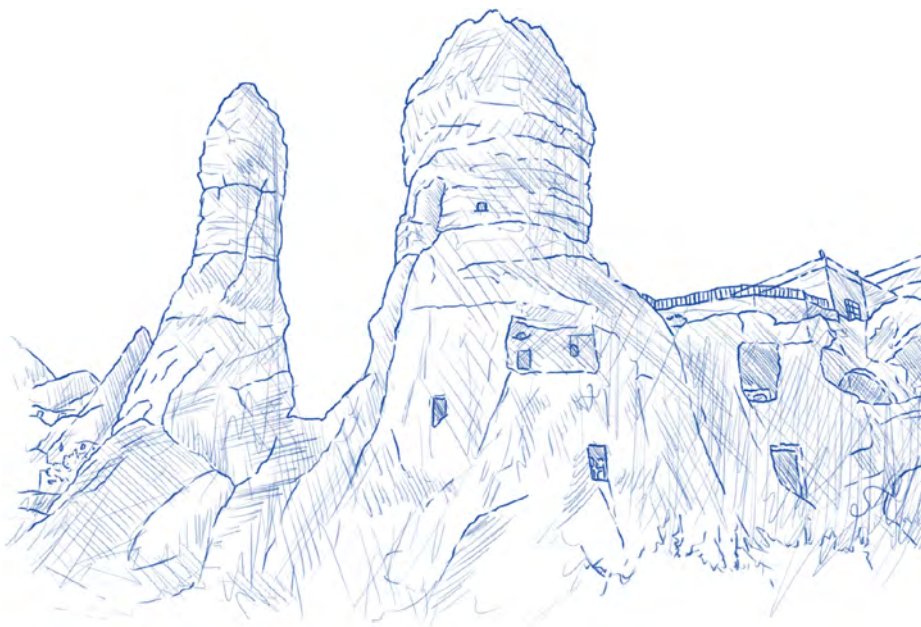
narýsoval a postavil zahradu v jeho novém sídle v tehdejší Konstantinopoli, dnešním Istanbulu. Chodím zahradami a parky v centru města a myslím na to, že možná právě tudy jeden z našich krajanů chodil a zanechal zde nesmazatelnou stopu. No řekněte, kdo by nechtěl sloužit pod tehdejším císařem Osmanské říše? Především v době, kdy byl svět naprosto jiný. Rád sním, to přiznávám, a příběhy jako je ten zahradníka Štefa, ve mně vždy vyvolávají nostalgii a mé myšlenky směřují kamsi do dalekých krajin.

S kamarádem Honzou, kterému přezdívám „Malý sušista“, pokračujeme dále do nitra Turecka. Honza je totiž o dvě hlavy menší než já, takže působíme docela komicky, když vedle sebe jdeme, protože já mám bez pár centimetrů dva metry. „Sušista“ mu přezdívám ne snad kvůli tomu, že

by neměl dostatek žen, a tak říkajíc by „sušil“, ale protože má sushi restauraci v Litomyšli. Přezdívka „Malý sušista“ je tak na místě. Přejíždíme jeden z architektonických skvostů Istanbulu, a sice Bosporský most. Ten byl v době svého vzniku v roce 1973, se svou délkou tisíc pět set šedesát metrů, čtvrtým nejdelším vysutým mostem na světě. I dnes působí majestátně, o to víc, pokud si představíte, že suchou nohou cestujete mezi dvěma kontinenty, mezi Evropou a Asií. Od teď mě mé nohy povedou výhradně jen po Asii, ač země jako Gruzie, Arménie nebo Ázerbájdžán mají, co se geografie týká, poněkud sporný status. Nevědomky ale také začínám své putování po Hedvábné stezce, bájně karavanní cestě, která ve starověku spojovala Evropu s Čínou. Putoval tudy i Marco Polo, jehož kniha Milion vlastně vedla k tomu, proč jsem svou cestu chtěl uskutečnit. Ta představa, že z Evropy dojedete po zemi až do Číny, byla pro mě vždy fascinující. Těžko by se daly spočítat hodiny, kdy jsem jen tak koukal do map všeho druhu a četl si o místech ležících na Hedvábné stezce. Já sice opouštím Istanbul v autobuse a v tuto chvíli ještě nevím, kam vůbec

Kurdové a Kurdistán

Hovořit v Turecku o Kurdistanu je velmi problematické, proto doporučuji o této oblasti mluvit jako o jihovýchodním Turecku. Nicméně na první pohled vám bude jasné, že se zdejší lidé od obyčejných Turků značně liší. Kurdistán je jakýmsi neformálním státem, jenž je rozdělen mezi Turecko, Irák, Írán, Sýrii a Arménii. Odhaduje se, že ke kurdské národnosti se hlásí až čtyřicet milionů lidí a největší část z nich, bezmála dvacet milionů, žije právě v Turecku. Kurdové jsou tak největším světovým etnikem bez vlastního státu. Kurdové jsou povětšinou sunitští muslimové, ale najdou se i komunity, které vyznávají zoroastriismus nebo jezidismus. Některé zdroje uvádějí, že je etnikem staré více než čtyři tisíce let. Těžko hledat skutečné důvody nenávisť Turků ke kurdské menšině. Po rozpadu Osmanské říše západní mocnosti přislíbily Kurdům vlastní stát, ale k naplnění tohoto slibu nikdy nedošlo. K největším represím Kurdů v Turecku došlo po roce 1980, kdy se po vojenském převratu v zemi chopila moci armáda. Zakázáno bylo slovo Kurdistán, označení Kurd, ale i kurdský jazyk, oblékání nebo tradice. Kurdština se v době mé návštěvy v roce 2018 na školách v Turecku nevyučovala, nicméně od roku 2020 měla být do osnov zařazena jako volitelný předmět.

Kappadokii zdobí zvláštní skalní útvary, ve kterých si lidé vytesali svá obydlí

má cesta v následujících týdnech nebo měsících povede, ale vlastně po celou dobu budu tak nějak neplánovaně sledovat jak hlavní trasy Hedvábné stezky, tak její malé odbočky. Zatímco Marco Polo Tureckem putoval severní trasou podél Černého moře, já se vydávám na jih Turecka.

V Istanbulu mi totiž přišla zpráva od kamarádky Fevziye, která žije v jihotureckém městě Antakya, jestli bych se za ní nechtěl zastavit, když už jsem v Turecku. Určila tak vlastně mé další kroky. S Malým sušistou se na několik dní zastavíme v krásné oblasti Kappadokie, kde po stovky let žijí lidé v jeskyních vytesaných do skal, a já pak již sám mířím dále k hranicím se Sýrií za Fevy. Tu jsem poznal v roce 2008, když jsem Turecko projížděl úplně poprvé a více než deset let jsme zůstali v kontaktu. Síla internetu a sociálních sítí se opět projevila, když Fevy viděla, že jsem v Turecku, neváhala ani vteřinu a pozvala mě k sobě domů. „Proč ne?“ říkám si. Beztak nemám žádnou pevně danou cestu.

Ranní balónová show nad pohádkovou Kappadokií

Z Kappadokie se již sám vydávám opět stopovat a popravdě se na to neuvěřitelně těším. Uprostřed Turecka stojím u krajnice a doslova slyším tlukot svého srdce. Jsem ve stopování ještě nováčkem a mediální masáž v Česku o tom, že jsou muslimové nebezpeční, je opravdu veliká. Nevím, co mě čeká, ale těším se na to! Směřuji nejdříve do města Adana, odkud pochází asi nejznámější turecké jídlo, takzvaný Adana kebab. Zastavuje mi pán, jehož jméno si již nevybavuji, ale pro mou cestu byl zajímavý ze dvou důvodů. Především byl Kurd, takže jsme si několik hodin povídali o jeho národu, tradicích, ale i o tom, jak jsou ze strany tureckých orgánů Kurdové utlačováni. Toto je po celém Turecku velmi třaskavé téma. Pokud se bavíte s etnickými Turky, automaticky vám řeknou, s hněvem v očích, že žádný Kurdistan neexistuje a že Kurdové jsou teroristé.

Co byla Hedvábná stezka?

Jedná se o starověkou obchodní cestu z Číny do Evropy. Trasa se během století měnila v závislosti na geopolitickém vývoji, přírodních podmínkách atd. Nejednalo se pouze o jednu vyznačenou stezku, ale spíše o soubor nejrůznějších karavanních tras. Na své hlavní cestě spojovala čínské město Xian se Středozemím, ale existovaly i odbočky například do Ruska, Indie, jihovýchodní Asie a dalších destinací. Města jako Samarkand, Buchara, Merv nebo Kashgar prosperovala a bohatla, protože ležela na hlavní trase Hedvábné stezky, která dostala své jméno po nejvýznamnějším artiklu, který se z Číny do Evropy převážel. Nebylo to ale pouze hedvábí. Sto- až tisícihlavé karavany převážely také koření, čaj, drahé kamení, kůže, koberce, otroky, slonovinu, zlato, nové objevy, filozofické myšlenky nebo náboženství. K přepravě přes pouště se využívali velbloudi, v horách poté koně a oslíci. Než se zboží dostalo ze Středozeří do Číny nebo naopak, zabralo to karavanám minimálně tři roky.

Kurdové samotní poté nesnáší, pokud je nazýváte Turky. Můj dočasný přítel, který mě veze nádhernou krajinou středního Turecka, je pro mě ale zajímavý ještě z jednoho důvodu. V devadesátých letech totiž studoval v Brně a má tak k České republice vřelý vztah. Cestování je plně náhod a to, že uprostřed turecké pustiny potkám někoho, kdo u nás studoval, je jedna z nich. Jen si tak v duchu říkám, proč Brno?

V Adaně se dlouze nezastavuji, kromě obrovské mešity zde nic moc k vidění není. Vydávám se tedy dále směr nejjihnější část Turecka, do města Antakya, kde na mě již Fevy čeká. Majitel malého hotýlku uprostřed zdejšího bazaru mi na cestu nabízí pytel vlašských ořechů, který odmítám, ale ze zdvořilosti si беру alespoň jeden pro štěstí. Ten ořech pak se mnou cestoval několik měsíců až na hranici s Čínou, kde mi jej zabavili čínští pohraničníci, protože prý do Číny nesmím dovážet žádné

potraviny. Fevy mě vítá v rodinné firmě, kde půjčují auta. Jak se posléze dozvídám, rodinný business jim neuvěřitelně vynáší, a to hlavně díky válce v nedaleké Sýrii. Pronajímají totiž auta všeho druhu mezinárodním zpravodajským štábům a těm je v podstatě jedno, kolik platí. Co je pro mě ale důležité, Fevy mě bere do jednoho ze svých bytů. Ten druhý má v přímořském letovisku Antalya, kam určitě jezdí i mnoho Čechů. Její

„skromný“ byt skýtá osm místností, dvě koupelny a obří střešní terasu. Super, a já byl v Česku rád za jednopokojový byt s kuchyňkou.

Fevy je padesátiletá žena, která nemá rodinu. Celý život pracovala v bance, kde před pár lety skončila na vysoké manažerské pozici. Přišla restrukturalizace a Fevy se s bankou dohodla, že svůj pracovní poměr ukončí. Dostala od banky obří odstupné a přešla do rodinné firmy, kterou nyní vede se svým bratrem. Je velkým fanouškem jídla, takže mě každý den bere do nejrůznějších restaurací a fast foodů, kde zkusím lokální speciality. Říkejte si, co chcete, ale Turecko je pro mě snad tou nejlepší zemí světa, co se jídla týká. Každý region, ba i město, mají svou specialitu a Fevy si zřejmě dala za úkol mě vypást jako pohádkového Jeníčka. Tolik jídla jako se svou tureckou kamarádkou jsem nikdy předtím, ba ani nikdy potom, nespořádal. Nejsem totiž nějaký nadšenec do jídel a většinou si vybírám spíše podle ceny než podle toho, co bych chtěl zkusit nebo na co bych měl chuť.

Ještě jedna věc mě na Fevy zaujala. Ptal jsem se jí, proč není vdaná nebo nemá přítele. Přeci jen, čas nezastavíte a v muslimských zemích je značně neobvyklé, že by žena žila sama. „Měla jsem před lety přítele, byli jsme zasnoubení, již byla naplánovaná svatba, ale můj nastávající se týden před obřadem zabil při autonehodě,“ líčí mi se slzami v očích. V takových chvílích nikdy nevím, co říct. Mohu jen konstatovat, že život si někdy s našimi osudy opravdu pohrává, a to jak v tom kladném, tak i negativním slova smyslu.

V Antakyi jsem zakotvil na pár dní. Město bylo ve své době druhým největším v Byzantské říši a co je nejdůležitější, působili zde první křesťané. Žil a učil zde prý i svatý Petr, který byl jedním z prvních učedníků Ježíše Krista a také jeho nástupcem jako první římský biskup. Dalo by se tedy říct, že byl prvním papežem, od kterého se již po skoro dva tisíce let odvozuje funkce hlavy křesťanské církve. Neuvěřitelně mě tato historie baví a při návštěvě kostela svatého Petra, který je kousek za městem, se neubráním napětí. Zde se rodila historie moderního světa a je to velmi fascinující.

Fevy mi nabízí, že si udělá dovolenou a procestuje se mnou kousek jižního Turecka podél hranice se Sýrií. Tedy ten pravý Kurdistán, o kterém jsem četl v románu Karla Maya Divokým Kurdistánem. Jistě, jeho knihy se odehrávají v okolí Mosulu, tedy v současném Iráku, ale ani tak se neubráním dojetí z toho, že touto krajinou mohu putovat. O to víc je mé cestování zajímavé, protože je se mnou Fevy, která mi překládá rozhovory s místními a bere na místa, kam bych se asi sám nikdy nevydal. Ještě jedna věc je na Fevy zajímavá, patří k odnoži šíitského islámu, takzvaným alevitům. Zajímalo mě to hlavně z toho důvodu, že nenosí na hlavě šátek jako jiné turecké ženy. Alevité jsou, co se víry týká, velmi benevolentní. Nemusí se modlit pětkrát denně, nemusí se postit během Ramadánu, nemusí vykonávat pouť do Mekky, nemají mešity a jak jsem již naznačil, ženy si nemusí zakrývat vlasy. Není tedy etnická Kurdka a jak mi sama říká, v Kurdistánu se cítí jako na dovolené.

Navštěvujeme spolu město Gaziantep, které je jakýmsi hlavním městem tureckého Kurdistánu, ale popravdě, nic moc k vidění zde nebylo. Zato město Sanliurfa mě naprosto dostává svou tisíciletou historií. Ze zdejší pevnosti nad historickým centrem města je nádherný výhled do okolní krajiny. V noci pak nasávám atmosféru starověku v úzkých uličkách zdejšího bazaru a velkých mešit rozprostírajících se přímo pod pevností. Vládne zde pohoda a není Kurda, který by neměl úsměv na tváři. Jsem zde jediný turista. Možná za to může nepříliš dobré jméno Kurdistánu, možná i odlehlost regionu a susedství s válkou zmítanou Sýrií. Já osobně si pobyt zde náležitě užívám. „Zítra pojedeme na hranice se Sýrií,“ nadhodí jen tak mimochodem Fevy, když se večer loučíme.

Tak trochu jsem nechápal. Čekal jsem, že hranice se zemí, v níž operuje Islámský stát (v druhé polovině roku 2018 byl ještě poměrně silný, k jeho poražení došlo až v březnu 2019), bude neprodyšně hlídána. Navíc právě tudy prý proudí tisíce uprchlíků do Turecka a dále do Evropy. Opak byl ale pravdou. Spolu s jedním ze známých Fevy, který je etnický Kurd, se vydáváme až do příhraničního města Harran. Hranice je již skoro na dohled, ale když jedeme po hlavní silnici směr Sýrie,

Ve městě Harran domy připomínají včelí úly

nepotkáváme žádné vojenské hlídky, žádné kontroly. Život zde plyne úplně normálně, podél silnice děti sbírají bavlnu, která se zde hojně pěstuje a bílé chomáče se povalují skutečně všude. „Je to jejich jediný příjem. Sbírají bavlnu, která za jízdy odletí z nákladních aut, a tu pak prodávají,“ ukazuje nám náš dnešní společník, který je jedním ze zaměstnanců ve firmě Fevy.

Jak jsem říkal, Harran leží jen pár stovek metrů od neklidné hranice. Zde je ale život v pořádku. Turecko je vůbec zemí, kde se cítím velmi bezpečně. Zdejší prezident Recep Tayyip Erdogan drží zemi pevně v rukou, nicméně Kurdové jej nemají vůbec v lásce, což dává smysl, když jejich existenci absolutně neuznává. Během chvilky nad námi přelítává několik bojových vrtulníků a směřují k hranici. Zdali jen hlídkují, nebo budou i útočit, to se asi nikdy nedozvíme. Jisté je ale jedno, téměř rok po mojí

návštěvě Harranu byla právě zdejší cesta směrem k Sýrii tou hlavní, kudy proudily tisíce tureckých vojáků do válkou zmítané Sýrie, aby na jejím severu vytvořily jakési bezpečnostní pásmo, kam podle Erdogana budou přesunuti syrští uprchlíci, kteří jsou právě v Turecku. Jaký byl ale skutečný důvod útoku, ví asi jen sám turecký prezident, nicméně i na syrské straně zdejší oblasti žijí Kurdové, které Erdogan sám nazývá teroristy. Za sebe můžu říct, že Kurdové jsou jedním z nejmilejších národů, které jsem na svých cestách potkal, a plně se to projevilo, když jsem se o několik týdnů později toulal v íránské části tohoto neexistujícího státu.

Harran je nyní již jen malá osada, nicméně se jedná o jedno z nejdéle obydlených míst na Zemi staré více než šest tisíc let, které se zmiňuje i v Bibli. Mezi stále viditelné památky patří zbytky zdejší starověké univerzity a pevnosti. Pro mě jsou ale nejzajímavější typické harranské domy, které jsou uplácené z bláta a slámy a vypadají jako včelí úly. Lidé v těchto obydlích bydlí po tisíce let. Vůbec celá část jižního Turecka podél hranice se Sýrií, kudy mimochodem vedla i jižní část turecké Hedvábné stezky, připomíná spíše listování historickou knihou. Naprostým skvostem je město Mardin, postavené do kopce v několika terasovitých úrovních. Při cestování s Fevy jsem se několikrát zmínil, že jsem fascinován Hedvábnou stezkou, a tak mi v Mardinu udělala překvapení a sehnala hotel umístěný v bývalém karavanseráji. Jedná se v podstatě o ubytovny, hostince, které využívaly karavany putující z Číny do Evropy a naopak. Zde mohli lidé odpočívat i se svými zvířaty. Po celé Hedvábné stezce

jich byly rozmístěny stovky a vždy byly od sebe ve vzdálenosti, kterou mohla karavana urazit za jeden den. Bylo to zhruba třicet kilometrů. Jednalo se o velmi okázalé stavby zaručující karavanám bezpečí na mnohdy nebezpečné cestě. Moderní pokoje s wifi, sprchou a televizí mi jen těžko navodí atmosféru dávných karavan,

Kláster Deyrul Zafaran

Klásteru postavenému v roce 493 se přezdívá Šafránový dům. Legenda říká, že právě šafrán byl přimícháván při stavbě do malty. Až do roku 1932 byl klášter sídlem patriarchy syrské pravoslavné církve a rovněž je nejstarším funkčním klášteřem na světě. Zdejší věřící mluví aramejštinou, což je jazyk, kterým prý mluvil i sám Ježíš.

nicméně budova stará více jak osm set let skutečně dýchá historií a několikrát Fevy děkuji za krásný zážitek.

V Mardinu se s Fevy loučím. Já zůstávám o den déle a užívám si starodávné město ležící na jedné z tras Hedvábné stezky. Moc se toho od té doby nezměnilo, snad jen auta berou městu jeho starověký ráz. Stačí ale zajít do malých uliček, popřípadě se ocitnout na střeše některého z domů, a výhled do okolní krajiny vás naprosto ohromí. Nedaleko Mardinu, opět na dohled od syrských hranic, se nachází vesnice Dara. Její sláva již dávno pominula, nicméně v minulosti se zde nacházelo do skal vytesané město zvané Anastasiopolis, které nechal vystavět byzantský císař Anastasios I. v šestém století našeho letopočtu. Místní děti mě chytají za ruku a vedou do svého skromného businessu, který představuje malá čajovna. Jak bych mohl odmítnout nechat je vydělat si pár drobných za úžasný sladký čaj s mátou?

Dara ale skrývá i další tajemství, nad nímž mi zůstává rozum stát. Několik pater do země zde byly vytesány tajné kostely a katedrály. Na povrchu skoro nic nepoznáte, ale pod vámi se skrývají desítky metrů vysoké místnosti! Mimochodem, jeden z nejstarších klášterů nejenom v Turecku, ale i na světě je na dohled od Mardinu. Přezdívá se mu Šafránový klášter, protože se tato rostlina přimíchávala do malty kvůli její barvě a vůni. Již před čtyřmi tisíci lety stál na stejném místě pohanský chrám a současný klášter byl postaven již v roce 493 našeho letopočtu. Fascinace zdejší historií nebere konce. Jsem uprostřed muslimské země, ale objevuji tady prastaré křesťanské památky.

Mimo to jsem v oblasti bývalé Mezopotámie, o které se učí snad každé dítě již na základní škole. Zde se odvíjela raná historie lidstva a snad není člověka, jež by neznal bájně řeky Eufrat a Tigris. Řeku Eufrat jsem přešel již před pár dny, dnes mě čeká Tigris. Jako bych se vrátil zpátky do školních lavic, kde jsme se o zdejší oblasti učili, a každý krok, který podél silnice urazím, jako by mě přenášel dále a dále do minulosti do doby šest tisíc let zpátky, kdy se zde rodily první městské státy. Rázem se ale ocitám zpátky v současnosti, když na mě již z dálky troubí bílé BMW.

Uvnitř sedí chlapík, kterého mohu prohlásit za nejhezčího kluka, jakého jsem v životě viděl. Ve své sexuální orientaci mám poměrně jasno, ale dovedu pochválit, když se mi něco nebo někdo líbí. Jakmile skáču do auta, dochází k naprostému kontrastu. Já jsem špinavý, zarostlý, neupravený a na sobě mám to nejlevnější oblečení, které jsem doma našel. Vedle mě sedí mladík v tom nejnovějším BMW, perfektně oholený, ostříhaný, oblíknutý, jako kdyby právě skončil focení v módním časopise, a neuvěřitelně voňavý. Proč mi zastavil nebo proč mě pozval na něco malého k snědku, to absolutně netuším.

Nechávám se vyhodit u městečka Hasankeyf ležícího na březích řeky Tigris. Bohužel Hasankeyf se připravuje na to, že tam za pár měsíců nebude nic než voda, protože vláda prezidenta Erdogana zde nařídila postavit obří přehradu. To, že voda zaplaví i zdejší tisíce let staré památky, nikomu nevádí. Žijí tu jen Kurdové a s těmi si Erdogan může zřejmě dělat, co chce. Jdu až ke břehům životadárné řeky, podél níž vznikala ve zdejších skalách starodávná obydlí. Jednou z nejznámějších památek jsou zbytky mostu z roku 1116 považovaného za největší středověký most vůbec.

Díky stopování touto nudnou, ale zároveň překrásnou krajinou zjišťuji i jednu zajímavou věc. Nikdo z lidí, které potkávám, o sobě neřekne, že je Turek. Všichni jsou pyšní na to, že jsou Kurdové, a nezapomenou to několikrát zmínit. A o tom, že právě Kurdové mě nepřestanou nikdy překvapovat svou dobrotou, se přesvědčuji i další dny, například když si stopnu autobus, kde po mně řidiči nejenom že nechtějí žádné peníze, ač se snažím jim je dávat, ale pozvou mě i na oběd. Děkuji, jak nejuctivěji umím, klaním se pomalu až k zemi, když v tom můj řidič autobusu bere do ruky mobil a do překladače píše: „Vítej v Kurdistanu, tady jsi doma, všichni jsme rodina“. Strach ze zdejší oblasti jsem ztratil již dávno, a tak si jen užívám každou minutu, kterou zde mohu trávit. Za horami se najednou objeví velká modrá plocha, je to jezero Van, cíl mojí turecké cesty.

Nemůžu tomu ani uvěřit. Za tři týdny jsem po zemi a stopem projel celé Turecko ze západu na východ a nyní jsem již jen pár kilometrů od

iránských hranic. Ještě chci ale prozkoumat město Van a jeho okolí. Na břehu stejnojmenného jezera se nacházejí zbytky starého města zničeného ruskými vojáky, kteří tudy táhli dobýt Osmanskou říši. I jezero samotné je zajímavou přírodní atrakcí. Jeho voda je velmi zásaditá a traduje se, že v něm můžete vyprat i sebevíc špinavé prádlo a i bez saponátů bude zářit čistotou. Já zde končím své turecké toulky. Byly to neuvěřitelné tři týdny a jsem velmi vděčný Fevy, která mě k sobě pozvala a následně vzala do Kurdistánu. Bohužel mě při pobytu ve městě Van zastihla i jedna velmi nepříjemná zpráva. Doslova pár hodin před tím, než jsem chtěl odjet směr Írán, který jak již víte, byl mou vysněnou destinací, mi volá můj otec, že mi zemřela babička. Cítil jsem absolutní bezmoc. Byl jsem daleko od domova, bez rodiny, před branami bájně Perské říše, kterou jsem si vysnil jako svou zemi zaslíbenou. Babička bydlela na malé vesnici nedaleko Pardubic a ze všech svých cest jsem jí vždy posílal pohledy, jimiž se pak chlubila širokému okolí. Bohužel jí už nikdy žádný pohled nepošlu a neřeknu o žádné své cestě, které mi vždy vymlouvala a nabádala mě raději k založení rodiny.

I o tom je život tuláků a cestovatelů všeho druhu. Jsem daleko bez rodiny, bez přátel, bez pomoci, bez citového zázemí. Je to pouť, na niž jsem se však vydal dobrovolně a se všemi nástrahami se musím sám poprat. Víím zcela jistě, že mě, nyní již obě moje babičky, tam z vrchu sledují a drží nade mnou ochrannou ruku, aby se mi na cestách nic nestalo. Jinak se totiž nedá popsat dobrodružství, které jsem zažil následující měsíce. Írán již mám skutečně za rohem a ani tato smutná epizoda mě nezastaví v tom, abych se vydal prozkoumat pozůstatky bájně Perské říše. Tak tedy děkuji Turecko, vítejte Íráne!

Írán

„Welcome to Iran, mister Martin!“

Památky Íránu, ale vůbec celou bývalou Perskou říši, jsem studoval posledních bezmála deset let. Troufám si říct, že o žádné jiné zemi na světě jsem toho nevěděl tolik jako o Íránu. Nicméně i ta nejlepší historická nebo cestovatelská kniha vám na danou zemi nedá takový pohled, jako když ji poznáte na vlastní kůži. Na co jsem nebyl vůbec připraven, byla pohostinnost místních lidí. Dobrotu, se kterou jsem se shledával doslova na každém kroku, vám žádná kniha nebo televizní dokument nezprostředkuje, to si musí každý zažít sám. Pokaždé, když někomu vypravuji o svém putování Íránem nebo když si vzpomenu na všechno,

co jsem v této krásné zemi zažil, mám slzy v očích. Troufám si říct, že jsem zde našel několik přátelství na celý život, zamiloval se do krásných černých očí perských princezen a zabloudil i do těch nejdlejších míst Islámské republiky. Nečekal jsem to! Samozřejmě na mě doléhal tlak z domova, kdy o Íránu nikdo nic osobně nevěděl a měl pouze zkruslené

Tabríz

Datum založení čtvrtého největšího města v Íránu není úplně známo. Nicméně archeologické nálezy dokládají první zmínky někdy kolem osmého století před našim letopočtem. S Hedvábnou stezkou je Tabríz neodmyslitelně spojen, a to především díky zdejšímu bazaru, který je největším obchodním, kulturním a náboženským střediskem na světě.

Fotografie ajatolláhů jsou v Íránu doslova na každém kroku

informace z médií. I já byl, dalo by se říct, zmanipulován a svojí cesty do Íránu jsem se na jednu stranu velmi bál, na druhou stranu jsem se tam neuvěřitelně těšil. Myslel jsem, že měsíc mi bude stačit, ale moje putování po Íránu bylo, jako když naskočíte do rozjetého vlaku a vezete se tak dlouho, dokud to jde!

Nakonec jsem zde strávil nejúžasnější tři měsíce života, na které nikdy nezapomenu. Však už samotný příjezd do země stál za to!

Cesta z východotureckého města Van na hraniční přechod s Íránem je dlouhá bezmála sto kilometrů. „To zvládnou stopem během dvou hodin,“ říkal jsem si. Žil jsem totiž v domněnání, že z Vanu povede jakási hlavní silnice, po které bude jezdit plno kamionů. Bohužel jsem se probudil do značně chladného a deštivého rána. Můj prvotní plán tak padl a já se šel

alespoň zeptat do nedaleké autobusové kanceláře, zdali nejede nějaký autobus do města Tabriz, které je největším městem na severozápadě Íránu a bylo důležitou zastávkou na Hedvábné stezce.

V kanceláři sice vážla komunikace, ale nakonec jsem se s nimi domluvil, že mě za mých posledních zhruba sto korun odvezou na hranici Turecka a Íránu k vesnici Köpiköy, což, jak později zjišťuji, je úplný konec světa. Bylo velmi dobré rozhodnutí s nimi jet, a to hned z několika důvodů. Celá celnice na obou stranách prochází rekonstrukcí, takže tímto směrem nejedí žádné kamiony, na které jsem při stopování spoléhal. Ono tím směrem totiž nejedí vůbec nic. Hraniční přechod je zasazený do údolí vybudované zde řekou a jediné stavby, které podél cesty potkáte, jsou strážní věže turecké pohraniční kontroly nebo vojenské budovy. Doprava je v podstatě nulová.

Minibus pro zhruba šestnáct lidí byl plný Íránců, tedy hlavně íránských dívek, u nichž jsem jako jediný cizinec široko daleko vzbudil zájem. Jednou z mála zemí, kam mohou Íránci bez potřeby víza, je totiž Turecko, takže si všichni jezdí tak říkajíc odfrknout právě do Vanu nebo až do Istanbulu. S holkama byla vážně sranda a zavalily mě otázkami o cestování, o to víc, když jsem jim řekl, že jsem žil v USA, studoval v Kanadě a dalších zemích. Ještě jsem ani nebyl v Íránu a projevil se přesně to, co říkám odjakživa, a sice, že veškerou nenávisť mezi státy dělají jen politici a média. Usměvavé slečny věděly o USA naprosto vše. Znaly zpěváky, herce, seriály, prostě jako bych mluvil s někým od nás nebo z USA, a ne s kráskami ze země, kde jsou západní internetové stránky blokovány. Jediný, koho nemají Íránci rádi, je prý americký prezident Trump, který uvalil na Írán nesmyslné sankce. Velmi často mě také přiváděly do rozpaků, protože otázky typu: „Jsou všichni kluci v Česku tak hezcí?“ nebo lichotky: „Máš krásné oči, mohla bych do nich stále hledět,“ to prostě od holek v Česku neuslyším. Íránci mě nezahrnuli pouze otázkami, ale i jídlem. Během chvilky jsem v ruce držel bagetu, hrušku, něco jako vdolek, bonbony a vodu. Kde to vzaly a proč mi to vůbec daly? Nevím! Nebylo to vůbec nutné, měl jsem svých zásob na cestu dost. Již

pár kilometrů před hranicí holky vytahují šátky a halí do nich své krásné černé vlasy. V Íránu je totiž pro ženy povinnost zakrývat si hlavu, šíji, uši a krk. Muži zase nesmějí například nosit krátké kalhoty.

Ač je cesta na hranici téměř opuštěná, přímo na ní vládne typický blízkovýchodní ruch. Všude je plno lidí, co se vám za nevýhodný kurz snaží vyměnit peníze. Nosiči překládají balíky z minibusů a osobních aut na vozíky, vojáci v barevných uniformách a samozřejmě taxikáři, kteří mi nabízejí odvoz až do Tabrízu. Všichni se překřikují. Dokonce tam byl chlapík, který si postavil malý gril a dělal kebaby. Do toho všeho já, zmatená existence ze středu Evropy, která sem absolutně nezapadá. Měřím skoro dva metry, takže mě musel vidět i voják ze strážní věže kilometr daleko, protože jak Turci, tak Íránci jsou minimálně o hlavu menší. Nikdo neumí anglicky, nikde není ani žádná navigační cedule. Jdu s davem k shluku kontejnerů, které považují za celnici a kde by měla snad být pasová kontrola. Pohraničnicka rozeznám jen tak, že má u sebe samopal, jinak tam pobíhá v riflích a košili, jaké mají všichni okolo. Snad to tedy je pohraničnick?

Napojuji se na konec jakési fronty, vypadá to na tureckou pasovou kontrolu. Předě mnou je asi deset lidí. Z okénka se ozývá: „Mister, pojdte sem!“ a všichni ukazují, že je to na mě. Je mi trapné předbíhat, ale nikomu to zřejmě nevadí. Ba naopak, každý se usmívá a nabádá mě, abych pokračoval dále. Celník se mě poněkud štiplavě ptá, jestli jdu do Íránu? Mám chuť mu odvětit, že ne, že jsem myslel, že je to tady hranice třeba do Itálie, ale raději jsem spořádaný a jen s úsměvem pokyvuji na souhlas. Popravdě by mě zajímala jeho reakce, kdybych řekl nějaký jiný stát. Co vlastně čeká, že mu odpovím? Dostávám razítko a pokračuji dál. Mávám pasem, jak s vlaječkou na Prvního máje, ale nikdo si mě nevšímá. Dalo by se říct, že jsem každému úplně ukradený. Dojdu na íránskou stranu hranice, kde se opakuje podobný scénář jako na většině hraničních přechodech světa. Nikdo neví, kde je Česká republika. Nakonec opět pomáhá zaběhnuté „Czechoslovakia“, až procházím ke zdravotní kontrole, kde si mě pán v bílém plášti zapíše a měří teplotu.

Ubytování v Íránu

Ubytování v Íránu je skutečným dobrodružstvím. Nejenom, že zde nefungují zahraniční rezervační stránky, ale některé hotely také neubytovávají turisty. Osobně se vždy snažím využívat ty nejlevnější druhy ubytování, které mě stály od jednoho do čtyř dolarů za noc. Sprcha a WC jsou společné a v pokoji tak máte jen postel a umyvadlo. Zvláštností je, že vám na recepci hotelu vezmou pas a vrátí jej až při odchodu z hotelu. Pokud nebydlíte v luxusních zařízeních, dá se cena snadno usmlouvat na nižší částku. V malých městech nemají ubytování anglické označení „hotel“, je proto třeba ptát se místních, kteří vám ochotně pomohou ubytování najít.

To vlastně byla jediná kontrola, kterou jsem musel při vstupu do Islámské republiky projít. Kontrola víza od usměvavého celníka v podstatě ani neproběhla a ihned mi dává vstupní razítko do Íránu a pak řekne větu, na kterou jsem čekal posledních deset let! „Welcome to Iran, mister Martin!“ zvolal a posunky rukou naznačuje, ať postupuji dále. Mé srdce najednou začalo bušit, jako bych měl před prvním sexem. Byl jsem nervózní, natěšený, nevěděl jsem, co mě čeká ani kam dnes dojedu, protože jízdenku jsem měl koupenu jen na samotnou hranici. Rentgen zavazadel se tuláků s batohem zřejmě netýká, a tak se celníci ani neopovažují na mě podívat nebo

mé zavazadlo zkoumat. Bylo to až neuvěřitelně lehké a já jen čekal, kdy se něco pokazí. Přeci nelze, abych do jedné z nejnebezpečnějších zemí světa, tedy alespoň podle médií a diskutujících pod články na různých fórech, vstoupil jen tak? Kde jsou všichni ti teroristé, hrdlořezi a další, kteří by na mě měli podle všeho čekat hned na hranici?

Samozřejmě nic takového se nekoná a zpětně můžu říct, že Írán je jednou z nejbezpečnějších, ne-li nejbezpečnější zemí, ve které jsem kdy byl. Od první chvíle po překročení hranic by mě ani nenapadlo, že by se mě zde někdo někdy pokusil ohrožovat na životě, okrást, ba dokonce říct vyšší cenu na tržišti.

Jako první z osádky minibusu vycházím před celnici, kde na mě vyskočí asi dvacet taxikářů, ale také se setkávám s řidičem minibusu. Snaží se se mnou komunikovat, ale já opravdu turecky neumím ani slovo.

Rozhlížím se kolem a zjišťuji, že má původní myšlenka, že budu stopovat z hraničního přechodu až do Tabrízu, což je nějakých dvě stě třicet kilometrů, se ukazuje jako nesmysl. I na íránské straně jsem doslova na konci světa a jediné auto, které hranici přejede, je onen zmíněný minibus, kterým jsem přijel i já. Postupně vychází i ony mladé íránské slečny, s kterými jsem navázal konverzaci po cestě z města Van. Dívky se ke mně ihned hlásí a zjišťují, kam povedou mé další kroky.

V mé hlavě se odehrává jakési „dējà vu“. Opět jsem překročil hranici do jiného státu a opět u sebe nemám ani trochu lokální měny. Proč vždy tak podcením situaci? Na mou obranu musím říct, že íránskou měnu je zakázáno ze země vyvážet a v Turecku nebyla k sehnání. Vyměňovat za nesmyslný kurz od místních veksláků také nemám zájem, takže dívkám odpovídám, že zřejmě půjdu podél silnice a budu stopovat, dokud se nějak nedostanu do Tabrízu. Následuje zděšení v jejich krásných černých očích a otázky, proč chci jet stopem a upozornění, že Írán je nebezpečný. Mimochodem, během své cesty jsem si všiml jednoho zajímavého paradoxu několikrát. V podstatě každý vám o své zemi bude říkat, že je nebezpečná. Je jedno, že jste v Íránu, Vietnamu nebo Číně. Pokaždé, když jsem se někomu zmínil, že cestuji sám, chodím pěšky nebo stopuji, každý mě ihned upozorňoval, že v jeho zemi je nebezpečno. Ruku na srdce, já lidem o Praze říkám to samé. Neznám snad nebezpečnější místo, než je

Íránské peníze a platby

V zemi nefungují zahraniční platební karty jako Visa nebo MasterCard, cestovatel si s sebou musí přivést dostatečnou hotovost, nejlépe v amerických dolarech. Peníze potom může vyměnit v bankách nebo za mnohonásobně lepší kurz na černém trhu. Íránskou měnou je rial, ale v běžném provozu se používá tzv. toman. Jeden toman je deset rialů. Velmi často tak dochází ke zmatkům a obyčejná platba večeře se opět stává veselým dobrodružstvím. Ceny jsou velmi nízké, v roce 2018 se dala večeře pořídit za dvacet korun, sendvič na ulici za pět korun. Překvapením pro mě bylo, že Íránci velmi často používají své bankovní karty, kterými platí i v těch nejmenších krámcích na tržišti. Speciální íránskou platební kartu si může pořídit i turista, osobně ale doporučuji raději platit všude hotovostí.

Václavské náměstí ve čtyři ráno, kdy zde najdete plno opilých a agresivních turistů, dealerů drog, prostitutek nebo černochů lákajících vás do kabaretů. Když jsem pracoval jako DJ, nachodil jsem se tudy nespočetkrát. Ani jednou jsem nepotkal policejní hlídku!

Já naštěstí během následujících tří měsíců poznávám tu nejkrásnější tvář Íránu a budu se opakovat, ale je to pro mě jedna z nejbezpečnějších zemí, ve kterých jsem byl. Ono to mimochodem platí o všech zemích, kde je jakási diktatura nebo zpřísněný režim. Rozhodně nechci moralizovat nebo politizovat, ale pokud byste mi dali na výběr, kde se víc bojím, jestli v Paříži, nebo Teheránu, vybírám jasně hlavní město Francie!

Holky se chvíli na něčem domlouvají a nabízí mi, že za mě autobus do nejbližšího města zaplatí. Odmítám, nepotřebuji, aby za mě něco platily a ukazují jim, že dolary u sebe mám a chci jim je dát. Dochází k velmi přátelské hádce, kde kolem mě poskakuje asi šest iránských dívek, které střídavě odpadávají se slovy: „Já se nemůžu dívat na ty jeho krásné oči.“ Já se vážně cítím trapně, ale co zmůžu proti přesile? Původně mi chtěly zaplatit minibus až do Tabrizu, ale to jsem rázně odmítl. Dohodly se tedy s řidičem, že mě odveze do prvního města s názvem Khoy asi šedesát kilometrů od hranic a odtud uvidím, jak pojedou dál.

Je půlka října a na severu Íránu je podzim v plné síle. Stromy mají různorodé barvy, převládá žlutá. Projíždíme korytem řeky, která se zde po miliony let zařezává do okolních hor. Místy prší, místy svítí sluníčko a já nemůžu uvěřit tomu, že jsem skutečně tady! Několikrát se musím fackou přesvědčit, že nesním a že na mě opravdu čeká objevování bývalé Perské říše! Rázem je vše jiné. Na předchozí situaci je nejzajímavější to, že na slečny čekal na hranici odvoz, takže se mnou ani dále mikrobusem nepokračovaly a prostě zmizely.

K putování po Íránu se sluší říct ještě jedna věc. Měl jsem možnost se sem vydat již několikrát, jenže já odjakživa věděl, že nechci tuto zemi navštívit způsobem, kdy se sem vydám na čtrnáct dní, objednu nejznámější památky a opět pojedou domů. Chtěl jsem se opravdu doslova ztratit ze světa na několik měsíců a poznat i ta nejzapadlejší místa. Proto jsem

deset let od onoho večera na břehu Rudého moře, kdy mi německý pár tak úžasně představil Írán, čekal na tuto chvíli, až konečně překročí pozemní hranici a začnu své perské dobrodružství s neomezenými časovými možnostmi.

V minibusu ke mně přisedá starší paní, která umí obstojně anglicky. Bydlí v Teheránu, a protože je v důchodu, ráda cestuje. Prahu zná, byla tam kdysi dávno na výletě, protože studovala v Itálii. Prý zaslechla, že nemám peníze. Snažím se jí ukázat, že mám několik stovek dolarů, jen jsem je neměl kde vyměnit. Nabádá mě, ať si peníze schovám a otevírá svou peněženku. Bráním se, jak můžu, a odmítám. Nechápu, proč by mi vůbec chtěla pomáhat? „Řekni všem v Praze, jaký jsou Íránci velkorysý národ,“ odpovídá mi milá stařenka na můj nechápatý a nevěřící pohled. Do kapsy mikiny mi strká nějaké bankovky a než se naději, v ruce držím bagetu a vodu, kterou vyndala ze svého batohu. Je mi to strašně trapné, a proto jí nabízím, že až dojedeme do Khoy, ihned si vyměním peníze a vše jí vrátím.

V Khoy nás autobus vysazuje na nádraží. Je pozdní odpoledne a já jsem konečně dojel do nějakého města. Ocítám se doslova v jiném světě! Všechny nápisy jsou v perštině, které bych neporozuměl ani za tisíc let. Ženy všeho věku jsou zahaleny. Ty starší si zakrývají celý obličej, ty mladší jen decentně půlku hlavy, vždy ovšem tak, aby byly zakryté uši a krk. Každý na mě kouká s nevěřícím, ale velmi vlídným pohledem. Doslova na každém kroku jsou vyvěšeny obrazy dvou íránských ajatolláhů. Více známým je ajatolláh Chomejní, který byl vůdce íránské revoluce v roce 1979, druhým vyobrazeným je ajatolláh Chameneí, který

Íránští ajatolláhové

Označení ajatolláh by se dalo volně přeložit jako vysoký učenec nebo duchovní vůdce. Označují se tak vzdělanci v šiitské větvi islámu. Nejznámějším duchovním představitelem v Íránu je Rúholláh Chomejní, jenž byl vůdcem íránské islámské revoluce v roce 1979. Jeho portréty můžete najít po celé zemi, a to včetně bankovek. Po jeho smrti v roce 1989 byl do funkce jmenován Sajjid Alí Chameneí. Nejvyšší duchovní vůdce je nejvyšším velitelem íránské armády nebo bezpečnostních složek. V mnoha oblastech politického, ale i veřejného života má ajatolláh rozhodující slovo.

Rozdělení islámu

Islám dělíme na dvě základní větve. Sunitskou a šiitskou, která je poté rozdělena na další menší odnože. K rozkołu došlo po smrti proroka Mohameda v roce 632, kdy nebyl určen jeho nástupce v nejvyšší hodnosti imáma a chalífy. Šiitští muslimové věří, že by se titul měl dědit v rámci Mohamedovy rodiny a chalífou se měl stát jeho zeť Alí. Sunité naopak věří, že by nejvyšší imám měl být volen. Na rozdíl od šiitů sunité neuznávají poutní místa nebo nevěří v příchod dvanáctého imáma, který by dle šiitů měl být spasitelem lidstva. Sunité se modlí pětkrát denně, zatímco šiité pouze třikrát denně.

je od roku 1989 jeho nástupcem. Ne nadarmo se Íránu říká „země ajatolláhů“.

„Kam pojedeteš teď?“ ptá se mě milá paní. Popravdě nevím. Můj prvotní cíl byl dostat se na hranici a zbytek jsem jaksi nedomyslel. „Asi se pokusím nějak dostat do Tabrízu,“ odvětim. Paní ihned popadá iniciativu a zjišťuje, kde se dají vyměnit peníze. Je ovšem již pozdě odpoledne a banky, což je jediné oficiální místo, kde se dají peníze získat, jsou již zavřené. Musel jsem působit jako naprostý negramot a nemluva, ale já byl tak konsternován vším tím, co kolem sebe vidím, a také tím, že jsem konečně ve své

vysněné zemi, takže jsem ani nemohl moc mluvit. Toho využívá má samozvaná průvodkyně a kupuje mi lístek na autobus do Tabrízu. V přepočtu to bylo necelých třicet korun, ale o peníze vůbec nejde. Jde o to gesto nekonečné dobroty. O to, že chce pomoci doslova ztracenému tulákovi. Samozřejmě, že bych se nějak o sebe postaral, ale stařenka mi ani nedala možnost.

Čekáme spolu ještě dvě hodiny, při kterých mi milá dáma dává několik základních rad, co se týče cestování po Íránu, peněz, které jsou pro mě ze začátku docela složité, chování na veřejnosti, bezpečnosti a další. „Pohlídáš mi prosím tašku? Jen si odskočím do marketu,“ táže se mě dáma. Jak je možné, že se nebojí všechny své věci nechat naprosto cizímu klukovi z Evropy? Bylo by toto možné u nás? Ani nevím, jestli ji vnímám. Jsem opravdu v transu. Před očima mi běhají všechny ty chvíle, když jsem seděl v kanceláři a projížděl mapu Íránu nebo když jsem četl

knihy o Perské říši a Hedvábné stezce. Jsem snílkem, to přiznávám, ale rád si své sny plním. Najednou jsem tady! Paní mě ještě souká do autobusu směr Tabríz a od teď jsem již na vše sám. Nebo ne?

Sedím v ultramoderním autobusu, mám jízdenku třídy VIP, takže si klidně natahuji nohy, od řidiče dostávám balíček s jídlem a pitím a jedu směr největší město na severu Íránu, kde žije více než jeden a půl milionů obyvatel. Střídavě za mnou chodí různí cestující a ptají se, jestli je vše v pořádku, jestli se mi líbí Írán a jestli nepotřebuji s něčím pomoci. Jsem v Íránu jen pár hodin a již za tak krátkou chvíli potkávám snad ty nejmilejší lidi na světě!

To jenom podtrhuje mně osobně neznámá slečna jménem Niloufar. S tou jsem se virtuálně seznámil přes jednu skupinu na Facebooku, což je samo o sobě zvláštní, protože v Íránu je Facebook zakázaný. „Rezervovala jsem ti ubytování v Tabrízu. Majitel byl po telefonu super, postará se o tebe. Zaplatila jsem ti první noc!“ stojí v její zprávě, kterou mi posílá přes internet na mobilní telefon. Niloufar bydlí přesně tisíc šest set kilometrů od Tabrízu ve městě Kerman. Nikdy mě neviděla, a přesto mi zaplatí noc v hotelu na druhém konci země? Sorry jako? Už vážně ničemu nerozumím. Na dálku jí tisíckrát děkuji a ujišťuji, že jakmile se potkáme, ihned jí vše vrátím, což také činím o několik týdnů později, ale nepředbíhejme.

Do Tabrízu přijíždím za husté tmy. Kdo by čekal, že mně autobus zastaví na nádraží, byl by na omylu. Proč zajíždět do města, když vás prostě může vyhodit jen tak na kraji města na dálnici, že? Jenže mně i to prostě přijde normální a vzrušující. Jsem v cizí zemi, na kraji obrovského města, ani nevím, kde mám ubytování. Mám jen číslo na majitele, kterému ale nemohu zavolat, protože mi zde česká SIM karta nefunguje. Navíc jsem si jist, že by mi příjemce hovoru na druhé straně ani nerozuměl, což se i později potvrzuje. Kolem autobusu se na dálnici motají desítky lidí. Někdo nastupuje, někdo vystupuje, někdo je taxikář, někdo přijel pro rodinné příslušníky. Pro všechny jsem jakýmsi zjevením, kterého si všimnou, ale pohledem mě jen přeměří a pak s jakýmsi studem odvrátí hlavu.

Skalní vesnice Kandovan

Nedaleko Tabrízu se nachází poněkud zvláštní historická vesnice. Na úpatí hory příroda vytvořila zvláštní kuželovité útvary, do kterých místní obyvatelé vytesali svá obydlí. Dle legendy měla být vesnice založena ve třináctém století, když se zde schovávali perští vojáci před mongolskými nájezdníky. Vesnice je stále obydlená, žije zde kolem šesti set lidí.

Osmělí se až jeden taxikář a já vím, že ač nechci, budu muset porušit jedno ze svých cestovatelských pravidel, kterým je, že nikdy nevyužívám taxiky. „Mister, kam jedete?“ ptá se mě lámanou angličtinou a myslím, že je to i jediná věta, kterou zná. Ukazuji mu, aby zavolal na číslo, které svítí na displeji mého telefonu. Taxikář posunky naznačuje, že chápe a číslo ihned vytáčí. Persky samozřejmě nerozumím ani slovo, ale automaticky

sedám do auta s cizím člověkem, na dálnici, uprostřed noci a jedu kamsi do centra íránského velkoměsta.

Také vám rodiče jako malým říkali, ať se ne bavíte s cizími lidmi a nikam s nimi nechodíte? To, že jedno z nejzákladnějších pravidel poruším ihned první den pobytu v Íránu, by mě ještě před pár minutami ani nenapadlo. Nevím proč, ale prostě ani nemyslím na to, že by mi někdo chtěl ublížit nebo mě chtěl okrást. I když si o to koleduji! V ruce třímám chytrý telefon, který kolem mě nikdo nemá, starší íránská generace je v moderních technologiích poněkud pozadu. V kapse mám několik stovek dolarů, sedám s cizím chlapíkem do auta, které ani není označeno jako taxík, a slepě věřím, že člověk, kterému před pár minutami telefonoval, je opravdu majitel mého dohodnutého ubytování, a ne žádný komplíc, který mě v některé z temných uliček Tabrízu klepne do zátylku a okrade. Řidič na mě mluví persky a směje se, že mu nerozumím ani slovo. Odváží mě sedm kilometrů směrem do centra na ubytování, které se ukáže být soukromým apartmánem u jednoho z místních podnikatelů. Před domem čeká nastoupená celá rodina čítající majitele nemovitosti, jeho ženu, dvě malé holčičky a patnáctiletého syna, který jako jediný umí anglicky. Můj hostitel platí taxikáře a velmi radostně mě úklonem s celou rodinou vítá u nich doma.

Ve vesnici Kandovan lidé vytesali své domy do skály

Mám pro sebe celé patro rodinného domu. Na mé poměry až moc velký luxus, ale jsem tu první den, čeká mě rozkoukávání se po zemi, která nemá ve světě vůbec dobrou pověst. Díky synovi majitele studujícím angličtinu je komunikace snazší a já se v meziřeči zmíním, že mám hlad a zdali by mi mohli poradit, kam bych se mohl jít najíst. Majitel neváhá ani vteřinu a ochotně přistavuje automobil. Zaveze mě pryč do nedaleké

restaurace a vše domluví. Omlouvám se mu, že zatím nemám vyměněné žádné peníze. Není žádný problém, peníze mu prý můžu dát zítra nebo až budu odjíždět. Podáváme si ruku, což na tomto konci světa stále platí jako závazek, který si nedovolí nikdo porušit. Nedovolil bych si to ani já. Jsem možná staromódní, ale pokud někomu něco slíbím a stvrdíme naši dohodu rukou, je to pro mě závazek!

Je jedenáct hodin večer a zaměstnanci nedaleké restaurace se staví do řady. Překvapený majitel, známý mého domácího, mě vítá a představuje celý personál. Cizinců tady zřejmě moc nepotkají a pro každého je to obrovský zážitek. Každý mi třese rukou a přeje obligátní: „Welcome to Iran.“ Stále jsem nebyl schopen rozlišit, zdali se jedná o realitu, nebo nejsem ve snu. Je fakt, že ani v tom nejoptimističtějším snu bych nečekal takovou lidskou dobrotu, která mě provázela po celý den mé cesty do Íránu, mé vysněné země. Objednávám si talíř masa se zeleninou, chlebem a vodu a majitel restaurace s mým hostitelem, u kterého následující dvě noci budu spát, mi ukazují, kolik mám zaplatit. Několikrát se ujišťují, zdali to pro mě není drahé. Za jídlo pro dvě osoby platím zhruba dvacet pět korun. Jak se přesvědčuji v následujících měsících, Írán je jednou z nejlevnějších zemí, které jsem ve svém životě navštívil. Díky americkým sankcím zdejší ekonomika strádá a íránská měna neuvěřitelně devalvovala.

Po návratu z restaurace si pomalu začínám uvědomovat, co se to dnes vlastně dělo. Během jednoho dne jsem poznal tolik úžasných lidí, tolik lidské dobroty, dostal tolik úsměvů od naprosto cizích lidí, a hlavně, konečně se dostal do Íránu, do země, ve které se od první minuty cítím jako doma. Nejsem člověk, co věří v nějakého konkrétního boha, ale věřím v to, že když se k lidem chováte dobře, osud vám to jednou vrátí. Ať se jednalo o krásné slečny v minibusu, postarší paní, pohraničnický, majitele ubytování nebo lidi v restauraci, všichni se ke mně chovali naprosto uctivě, všichni byli vstřícní a měl jsem pocit, že by se pro mé blaho rozkrájeli, a to včetně taxikáře, kteří jsou jinak všude na světě tím nejhorším společenským druhem. Zapomenout nesmím ani na krásnou Niloufar,

kteřou sice stále neznám osobně, ale která absolutně neměla problém za mě zaplatit první noc a obětovat svůj čas, aby mi zařídila ubytování.

Druhý den vstávám sám od sebe velmi brzy. Nemůžu se dočkat, až se půjdu projít po Tabrízu, který je čtvrtým největším městem v Íránu a je proslulý pro svůj starodávný bazar, chcete-li tržiště. Moc památek město neskrývá, ale je pro mě ideálním vstupním bodem do Islámské republiky. Stále nemám vyměněné žádné peníze, takže prosím svého hostitele, jestli by mi nějak nepomohl. Víím totiž, že měnit peníze v bance je nesmysl. Oficiální kurz íránské měny je několikrát menší než kurz na černém trhu. Měnit dolary za íránský rijál mimo banku je ovšem nelegální a může být postihnuto odnětím svobody. Jak ale následně zjišťuji, je to ve velké míře tolerováno a jedná se o doslova masovou záležitost.

Večer se mnou jde na černý trh s valutami syn majitele mého ubytování. Chudák se třese jako osika a přiznám se, že i mě se zmocňuje značná nervozita. Být zavřen v Íránu hned druhý den, to určitě není můj vysněný scénář. Pod rouškou tmy vyrážíme do centra města. Čekám něco jako temné uličky, kde si budeme měnit peníze z ruky do ruky. Přichází ovšem naprostý šok, protože na ulici, kde ke směně dochází, je ruch jako na Karlově mostě! Stovky lidí se překřikují a v rukou drží miliony íránských rijálů nebo stovky dolarů. Podle toho, o kterou měnu máte zrovna zájem. Můj malý průvodce něco domlouvá s chlapíkem stojícím ve vchodu jedné z budov lemující potemnělou ulici. „Kolik máš?“ táže se mě zdejší samozvaný směnárník. Rozhodování o tom, jak velkou částku mu řeknu, musí proběhnout v jedné sekundě. Nikdo se nechce s výměnou dlouho zdržovat, o to méně, když je mezi zdejšími „prodejci“ mnoho tajných policistů. Co když právě člověk, s nímž se bavíme, je jeden z nich? Jak vlastně vypadají íránské peníze? Jaký je kurz? Mám vyměnit všechno, nebo jen část? V hlavě mám nekonečně mnoho otázek.

Srdce mi buší, jako když do něj mlátí zdrogovaný bubeník, takže se přistihnu, jak mi na hrudníku skáče tričko a pulzuje žíla na čele. Samozřejmě nechci přítomným ukazovat všechno, co mám u sebe, snažím se tedy pootočít a z malé tělové ledvinky, kterou mám rafinovaně

Tržiště v Tabrizu je jedno z největších na světě

schovanou pod spodním prádlem a riflemi, vytahují dvě stě dolarů. Jenže právě ono malé otočení se stranou, to malé nejisté zaváhání podpořené strachem, zapříčinilo, že se náš chlapík vylekal a vše si rozmyslel a utekl. Zřejmě si myslel, že na něj vytáhnou odznak nebo pistoli nebo neví, asi se to nikdy nedozvím. Nemusíme ale nikam chodit, ihned si nás všimnou další. Jsem zde jediný turista, takže se na nás začínají slétat „makléři“

jako vosy na bonbon. Můj malý kolega vše domlouvá a s jedním z chlapíků jdeme k bankomatu. Zde se možná hodí vysvětlit, proč jsem nepoužil nějaký bankomat, jako to dělám v jiných zemích. Důvod je jediný. V Íránu totiž nefungují mezinárodní bankovní karty. Do země tedy musíte přijet s hotovostí, pokud možno s dolary, které si pak právě na černých trzích směníte. Plánoval jsem zde zůstat tři měsíce, takže jsem s sebou měl opravdu hodně peněz!

Náš „money guy“, jak ho nazývá můj patnáctiletý bodyguard, vybírá peníze rovnající se ekvivalentu dvou set dolarů. Stále nevím, jaký je kurz. Znáám jen ten oficiální, který ukazují banky nebo světové internetové stránky. Neoficiální neznám, ale říkám si, že cokoliv bude navíc, než je oficiální kurz, je jediné dobře pro mě. Nakonec dostávám kurz čtyřikrát vyšší, než je ten oficiální. Jen pro představu, za oněch dvě stě dolarů, což v době mé návštěvy bylo v přepočtu zhruba pět tisíc korun, jsem byl v Íránu schopen žít měsíc a půl. Můj parták přepočítává tlustý balíček peněz a poněkud ostrým tónem se obrátí na chlapíka natahujícího ruku po mých dolarech. Vymění si dvě, tři slova a „pouliční bankéř“ přidává ještě pár bankovek, na nichž je vyobrazený duchovní vůdce Chomejní. Celou transakci stvrzujeme

Odkud pocházím?

Otázku na svůj původ jsem si kladl ve svém životě snad tisíckrát. Měl jsem totiž vždy pocit, že do Česka nepatřím a místním lidem nerozumím. Je to naprosto v pořádku. Někdo nerozumí matematice, někdo fyzice a já nerozuměl českému národu. Nechodím do hospody, nepiji pivo a stále nechápu, že někdo volí komunistickou stranu. Nemyslím to nijak hanlivě, jen jsem si v životě prostě několikrát položil otázku, jestli opravdu mé geny pochází z Česka, nebo odjinud. Před odjezdem na mou cestu jsem si nechal udělat rozbor testů DNA. Hlavně proto, abych zjistil, zdali v mém těle není nějaká skrytá nemoc. Tělo bylo zdravé, ale zajímavým zjištěním pro mě bylo, když mi doktor oznámil, že mé geny vyjadřují podobnost s lidmi z Blízkého východu nebo severní Afriky. To by možná odpovídalo tomu, že jsem se v muslimských zemích vždy cítil naprosto bezpečně a přirozeně. Od první chvíle, kdy jsem vkročil do Íránu, jsem se cítil, jako bych zde již někdy byl, jako kdybych byl doma. V žádné jiné zemi světa jsem takový pocit neměl! Co když moji předci přišli do našich luhů a hájů právě z Perské říše?

potřesením rukou a prohozením pár anglických zdvořilostních vět. „Jak se jmenuješ a odkud jsi?“ ptá se mě náš pouliční směnárník. „Jsem z Česka a jmenuji se Martin,“ odvětim mu.

„Welcome to Iran, mister Martin,“ odpovídá mi s úsměvem od ucha k uchu a pobízí mě, že hned naproti je skvělá restaurace, do které mě rád pozve v rámci uzavření našeho obchodu. Omlouvám se mu a ukazuji, že dnes беру na večeři svého malého kolegu, který mi s výměnou peněz pomohl. Jaký to je lišák a skrytý obchodní talent, se vlastně dozvídám až za několik hodin po příchodu na ubytování. Klučina mi totiž vážně vyjednal čtyřikrát lepší kurz, který mi poté potvrzuje i má známá neznámá Niloufar pochvalou, jaký dobrý business jsme uzavřeli.

Myslím, že Íránská islámská republika, jak zní oficiální název této blízkovýchodní země, mě nemohla přivítat lépe! Doplácím všechny dluhy svým hostitelům a vydávám se na pouť touto překrásnou zemí! Kam mě osud zavane ale nevím, však ono se ráno něco objeví. Stačilo pár hodin, abych věděl, že Írán bude neuvěřitelná jízda od začátku do konce!

První blízká setkání

Týden v Íránu jsem měl pomalu za sebou, a tím i počáteční oťukávání. Cestoval jsem převážně autobusy nebo sdílenými taxíky a dojel až do historického města Kazvín, dalšího z řady měst, která se nacházela na legendární Hedvábné stezce. Pomalu jsem začínal rozumět systému fungování íránské společnosti. Především shánění ubytování, doprava, ale i nakupování. Mohlo by se to zdát jako banalita, ale v každém

státě je to prostě jiné a přijdete na to právě při delších cestách, když navštívíte více zemí po sobě. Stále ve mně přetrvával počáteční strach, který jsem chtěl překonat při svém prvním stopování z města Kazvín do města Hamedán. Měla to být jednoduchá, dvě stě čtyřicet kilometrů dlouhá cesta. Jenže dalo by se říct, že v Íránu na mě čekalo dobrodružství na každém kroku a výjimkou nebylo ani mé první stopování do města Hamedan.

Jednou z prvních věcí, které jsem v Íránu zjistil, tedy alespoň na severu, kde jsem se první týden pohyboval, bylo, že se zde nestopuje. Nevím, jestli kolem mě byla nějaká špatná aura, ale ač jsem se první týden několikrát pokoušel k silnici postavit, vždy po mně někdo chtěl peníze, popřípadě jsem stál u silnice několik hodin a nikdo mi nestavěl. Trošku teď předběhnu v čase a podotknu, že jsem si nakonec svůj vlastní systém našel a skoro celý Írán následně projel stopem bez placení a velmi jednoduše. To ale nemění nic na tom, že většina lidí zde tento způsob přepravy vůbec nezná. Íránci cestují autobusy, vlaky nebo sdílenými taxi a ti chudší samozřejmě necestují vůbec. Není výjimkou člověk, který nikdy v životě neopustil rodné město, rodný region nebo provincii. V průběhu své cesty jsem zjistil, že mám v životě neuvěřitelné štěstí a mohu volně cestovat po celém světě. Pro mnoho lidí je to luxus, který si nebudou moci nikdy ve svém životě dovolit. Je to ale i výsada, na kterou lidé z většiny zemí nemají nárok, protože jim to politická reprezentace nedovoluje. Írán je jednou z těch zemí. Mít íránský pas a chtít cestovat je v podstatě nemožné. Tulák jako já se potom stává pro obyčejné lidi neocenitelným

Kazvín

Kazvín, město založené přibližně ve třetím století před Kristem, bylo hlavním městem Perské říše. Není proto divu, že zde nalezneme spoustu historických památek, jako jsou mešity nebo mauzolea. Putující po Hedvábné stezce zajisté zaujme zdejší starodávný bazar, který patří k těm nejkrásnějším, jaké jsem kdy viděl. Zajímavostí je, že až sem se během druhé světové války dostali Sověti, kteří si tak chtěli zajistit přístup k ropě, a hlavně vytvořit koridor pro zásobování země z oblasti Perského zálivu.

zdrojem informací o světě tam venku, o světě tam daleko v Evropě nebo ještě dále.

Co se mého stopování týká, nejde mi ani tak o ušetřené peníze, nýbrž o možnost potkat se s lidmi různého věku, pohlaví, vyznání, národnosti, etnika atd. Proto jsem se neuvěřitelně těšil, až se mi podaří skákat z jednoho auta do druhého a neustále tak být obklopen lokálními obyvateli. Jedině tak, doufám, poznám ten pravý Írán. Bez předsudků, a hlavně strachu. Nechat se odvézt místními VIP autobusy z místa A do místa B mě prostě již přestalo bavit. Z centra Kazvínu se tak vydávám na jeho kraj, kde by podle mapy měla vést hlavní silnice směr Hamedan. Cesta mezi dvěma historickými městy, která byla důležitou součástí Hedvábné stezky, ve mně doufám nabudí pocit dávných karavan putujících zdejší krajinou před stovkami let. Jen velbloudy nyní vystřídal automobily, jinak se, myslím, v krajině moc nezměnilo. Je sychravé počasí a v dálce se mračí tak, že je skoro jasné, že mě zastihne déšť. U místního hokynáře kupuji jakousi buchtu a vodu na cestu a mohu se postavit k silnici. Již nestopuji se zdviženým palcem, protože to ve zdejších krajích znamená velmi hanlivý pozdrav, ale jen tak rukou mávám na auta.

Netrvalo to ani půl minuty a zastavila mi dodávka. Předně je potřeba říct, že v Íránu skoro nikdo neumí anglicky, komunikace se tak stává o to zábavnější. Musíte člověka zaujmout během několika prvních vteřin a přesvědčit ho, bez znalosti společného jazyka, aby vás pustil do svého automobilu, do svého soukromí, a někam popovezl. Dodávka mě posunula zhruba pět kilometrů za město. Ještě jsem ani nezabouchl dveře a staví u mě automaticky další vůz, tentokrát značky Saipa. Celý komunikační kolotoč může začít znovu, ale dobří lidé se vždy nějak domluví. Opět jsem byl popovezen jen několik kilometrů, ale pán mi během nich stihl koupit sušenky a vodu, natankovat, vybrat si peníze z bankomatu a postavit se ve svojí vesnici doprostřed silnice, aby mi zastavil konečně vůz, který mě doveze až do Hamedanu. Nebo ne?

Zastavil mi nákladní automobil, jehož nákladem byly stovky koz. Dodnes vlastně nevím, jestli ti dva chlapíci sedící uvnitř pochopili, že

neumím persky. Nicméně zde se poprvé projevila věc, na kterou jsem posléze narážel v Íránu, dle západních médií velmi nebezpečné zemi, každý den. Cítil jsem se zde doslova jako doma. Ten vnitřní pocit, že sem patřím, že vlastně nejsem v cizí zemi, ale někde, kde jsem vyrůstal, mě v Íránu nikdy neopustil. Každý můj krok po Íránu mi navozoval pocit, že jsem tady již někdy byl. Nevěřím příliš na minulé životy a převtělení, ale pakliže něco takového existuje, tak jsem určitě žil v Perské říši, jinak si pocit bezpečí a sounáležitosti s místními obyvateli nedovedu vysvětlit.

Řidiči kamionu s kozami byli tatínkové od rodin. Celý život dělali, a budou dělat, to samé zaměstnání, proto si myslím, že když jim do auta sedl cizinec z jim neznámé země, musel to pro ně být neuvěřitelný zážitek a zpestření. Nakonec ale zjišťuji, že přeci jen o Česku něco vědí. Jeden z nich se mě totiž zeptal: „Mister Martin, you Pavel Nedved?“ což přeloženo do normální řeči znamená něco jako: „Znáš Pavla Nedvěda?“ Na co můžete vzít jed, tak že všude po světě se vyplatí znát české fotbalisty. Petr Čech, Pavel Nedvěd, Milan Baroš nebo Tomáš Rosický jsou důvodem, proč se někdo o naši malou zemi alespoň trochu zajímá. Značnou nevýhodu tak mají na cestách ženy, kterým bych nerad křivdil, ale jsem si jist, že našich fotbalistů moc neznají.

Jak můžete vidět, ke komunikaci v těchto krajinách stačí znát dvě slova, a hned si je o čem povídat. Právě tady, uprostřed neznámé země s nulovou znalostí cizího jazyka, se naučíte té největší improvizaci. „Mister Martin, you job?“ je další otázka, kterou ze sebe nervózně souká postarší chlapík. Ochotně mu tak ukazují své fotky, kde jako DJ pózuji se spoře oděnými tanečnicemi. Museli jsme zastavit u krajnice, aby si oba mohli tyto fotografie prohlédnout, a jsem si jist, že v přísně tradiční islámské

Hamedán

O Hamedánu se hovoří jako o jednom z nejstarších měst světa a nejstarším městě v Íránu. Město prý bylo založeno někdy ve čtvrtém tisíciletí před naším letopočtem. Zajímavostí je, že se zde nachází i významné židovské poutní místo. Stojí zde totiž hrobka židovské královny Ester a jejího strýce Mordechaje.

republice to byly ty nejodvážnější fotografie, jaké kdy mohli tatínkové od rodin vidět. Rázem jsem věděl, že jsem si je získal, a i kdybych jel na kraj světa, oni mě tam rádi odvezou.

Opět ale nejedou až do mého dnešního cíle, kterým je město Hamedán. Zastavují mi tedy uprostřed pustiny a čekají, jestli se zjeví dobrovolník pro odvoz tuláka z Čech do jeho destinace. Jede další kamion, se kterým chvilku něco vyjednávají, a pak už jen slyším: „Mister Martin, you go!“ Překvapenému řidiči dalšího kamionu nezbývalo nic jiného, než mě naložit a tentokrát již dovést až do Hamedanu. Připadal jsem si jako poštovní balíček, který si jednotlivé společnosti předávají tak dlouho, dokud ho nedoručí na místo určení. Řidič do mě cpe jednu mandarinku za druhou, má jich totiž plnou tašku a v Íránu jsou skutečně za hubičku. Okolní scenérie jsou jako z pohádky. Barevné stromy střídají pouštní hory, které zde na severu občas skropí déšť padající na krajinu z černých mraků. Byl jsem usazen do nákladního vozu s cisternou plnou benzínu. Opatrnost řidiče na íránských silnicích je na místě. Maximální rychlost, kterou vyvine, je kolem sedmdesáti kilometrů v hodině, a tak se jízda do slova táhne, nicméně během pár hodin přijíždíme na kraj mého cílového města, kde na mě již čeká kamarád Naser, kterého jsem kontaktoval přes cestovatelský web Couchsurfing. Později při konverzaci zjišťuji, že je v Íránu tato stránka zakázána, ale pro místní obyvatele je to jedna z mála možností, jak se seznámit s cizinci. Proto ji, zejména mladí Íránci, hojně využívají. Oficiálně by u sebe doma také neměli turistu ubytovávat, ale Naser si s tím hlavu vůbec neláme a spolu se mnou se stará i o jednoho Itala.

Balíček, tedy moje maličkost, byl úspěšně doručen a Naser rychle prohodí pár frází s mým řidičem. S úsměvem mi potom sděluje, že řidič absolutně nevěděl, kdo jsem nebo proč mě má svézt, ale že mu ti dva chlapíci, co mě vezli předtím, nedali ani možnost říct ne. Je už skoro podvečer, a tak po krátkém výletu za město na zdejší vodopád kupujeme krabici plnou zákusků a jedeme k Naserovi domů, kde již čeká celá rodina s večeří. Bylo to vlastně moje první setkání s íránskou rodinou. Během

První večeře u iránské rodiny

své cesty jsem pak obědval, večerel nebo jen tak popíjel čaj v desítkách iránských domácností, ale to své „poprvé“ si zapamatujete vždy a má to takovou kouzelnou atmosféru.

Taková iránská večeře není jen tak. Sejde se u ní vždy celá rodina, které když vysvětluji, že u nás v podstatě jí každý sám, doslova kroutí hlavou a nikdo nechápe. O přípravu pohoštění se starají ženy. Nebudu nyní hodnotit, co je dobré a co zlé. Íránská společnost je prostě nastavená tak, že co se domácnosti týká, starají se o vše ženy. Muži zase mají za úkol vydělávat tolik peněz, aby uživilí celou rodinu. Osobně proti tomu nic nemám a je hezké sledovat, jak se celá rodina večer sejde u společného „stolu“ a debatují o tom, co se komu během dne přihodilo.

Záměrně jsem dal slovo stůl do uvozovek, protože u stolu opravdu nesedíme. Veškeré stravování v iránských domácnostech probíhá na zemi. Místo stolu tak slouží obří igelitový ubrus, který je rozprostřen na zem a na něj jsou postupně pokládány misky s jednotlivými surovinami.

Servíruje se rýže, pokrm zvaný Gormeh Sabzi, salát z granátových jablek, která zrovna mají sezónu sklizně, zelenina a chlebové placky. Celá rodina se samozřejmě zajímá o to, jak se mi líbí v Íránu, jak to vypadá u nás, kde pracuji a tak dále. Naser trpělivě překládá a není divu, že dojídá jako poslední. Po večeři muži usedají k čaji a zákuskům, které jsme koupili, a ženy si v kuchyni štěbetají a umývají nádobí.

Dopustil jsem se zde také několika společenských přešlapů, kterými jsem pobavil celou rodinu. Miluji čaj, a ještě víc miluji pořádně sladký čaj. Ten se v Íránu sladí buď cukrem nebo takzvaným Nabatem, což je jakýsi cukrový krystal vyvařený ze šafránu a přidělaný na špejli. Tím si čaj mícháte a sladíte. Co se obyčejné cukrové kostky týká, ta se vloží mezi zuby a čaj přes ní pijete a jakoby cedíte. V puse se vám poté čaj osladí. Mé nezaviněné hulvátství, které vedlo k pobavení celé rodiny, spočívalo v tom, že jsem si cukrové kostky hodil do skleničky čaje a chtěl zamíchat lžičkou. Věc v Íránu nevídaná a neslýchaná. Uhrál jsem to ale

na nezkušenost a od tohoto večera jsem již vždy čaj pil všude po Íránu správně. Po chvílce ke mně přijde Naser a s úsměvem mi sděluje, že si z toho nemám nic dělat, že se stejně všem líbí mé modré oči a zejména jeho maminka a sestra si o tom povídají. Červenám se jako rajske jablíčko a děkuji za komplimenty všem přítomným. Jakmile jsem překročil hranici Evropy, jsou modré oči tím, co lidi nejvíce zaujme.

Dalšího přešlapu jsem se dopustil, když jsem chtěl pomoci s nádobím. Host totiž nikdy nepomáhá, host si jen užívá pohostinnosti rodiny, do které je pozván. Chtěl jsem

Partnerské soužití v Íránu

Zajímalo mě, proč Naser nemá žádnou přítelkyni. Krásných a milých slečen je v Íránu mnoho. Jenže najít si v Íránu partnera, to není nic jednoduchého. Myslíte si, že je hlavně potřeba, aby se kluk a holka měli rádi? Jste na omylu. Na začátku si musí skutečně porozumět chlapec s dívkou, dále samozřejmě musí být shoda v jejich náboženství. Důležité je, aby partneři pocházeli ze stejného regionu, musí být ze stejného etnika a mít stejné politické názory. Když je toto vše splněno, teprve pak si můžete přivést partnera domů ke své rodině, aby vám jej schválila. Bohužel, partnerka, kterou měl můj přítel Naser, se rodině nelíbila a on tak musel po třech letech ukončit svůj první, a také poslední, vztah.

tak po dopití čaje a dojedení zákusků odnést do kuchyně nádoby, abych ukázal, že nejsem jen nějaký chudák, který se sem přijel zadarmo najíst. Všichni se však divili, co to ten dvoumetrový potetovaný kluk dělá, protože muž nikdy v kuchyni nepomáhá. Muž pracuje a vydělává peníze!

Mimochodem, věděli jste, jaký seriál je velmi oblíbený mezi všemi generacemi Íránců? Tatínek Nasera se mě ptá, jestli moje rodná země Česko má něco společného s Československem, které zná on a o kterém se jako malý učil. Vysvětluji tedy historii roz-

dělení a to, jak nyní fungujeme. Popravdě, jsem ročník 1984, narodil jsem se tedy za bývalého Československa a za Čechoslováka se stále považuji. Na Slovensku mám i mnoho přátel a co si budeme povídat, slovenské dívky jsou pro nás, české chlapce, velkým lákadlem. Tatínek se mě ale ptá z jiného důvodu, má prý rád seriál Pat a Mat, který milují i všichni přítomní a s neskrývanou radostí kvitují, že právě tento seriál je od nás.

O tom, že na cestách potkáte nejenom místní, díky kterým si dokážete užít konkrétní zemi, ale i různé podivíny, se přesvědčuji večer, kdy už jen oddychujeme na bytě Nasera společně s již zmíněným Italem Massimem. Ten se vydal do Íránu za jediným účelem, a sice nakoupit íránská semínka marihuany, kterou pak chce pěstovat a jako exotické zboží prodávat italským milovníkům této rostliny. Několik hodin tak debatujeme o životě a Massimo při tom vyloupává z nakoupených kytic semínka. Bytem se line vůně marihuany a ač jsem nic nevykouřil, z nějakého důvodu mi přijde svět veselejší a spím jako miminko.

Možná to ale bylo tím, jaký úžasný den jsem za sebou měl. Poprvé jsem se postavil k íránské silnici a snažil se zastavovat auta. V zemi, kde

Šiitský svátek Arba'een

Miliony šiitských muslimů se každý rok vydávají do íráckého města Karbala, aby zde ukončili čtyřicetidenní smutek za zesnulého imáma Husajna. Vnuč proročka Mohameda zde v bitvě zemřel roku 680. Jedná se o jedno z nejsvatějších měst šiitského islámu a v době Arba'eenu jsou všechny cesty směrem na Karbalu lemovány černými prapory, stánky s oběerstvením pro poutníky, večer podél cest hoří ohně a čím blíže jste Karbale, tím více poutníků podél silnic potkáte. Do města se každoročně sjede až patnáct milionů lidí.

jen mizivé procento lidí umí anglicky, jsem začal poznávat ty nejmilejší, nejměvavější a nejsrdečnější obyvatele, kteří chudého pocestného nikdy neodmítnou, ba naopak nabízí pomocnou ruku na každém kroku. Jestli jsem se bál? Ano, moc jsem se bál, ale rázem byl veškerý strach pryč a já se nemohl dočkat, až opět vyrazím na cestu a budu se toulat krajinou Peršanů. Užíval jsem si to, že mohu být mezi pravými Íránci a být součástí jejich rodiny a že se během jednoho dne dozvím o jejich kultuře tolik jako z žádného dokumentu nebo knížky předtím. Jenže to vše byl teprve stále začátek. Čekal na mě íránský Kurdistan a jak jsem již zmínil v jedné z předchozích kapitol, ve které jsem brázdil tureckým územím národa Kurdů, jsou právě tyto lidé asi nejhospitalnějšími obyvateli naší planety. O tom jsem se ale měl teprve přesvědčit!

Íránským Kurdistánem

U Namera a jeho rodiny jsem nakonec strávil několik dní. Můj hostitel mě vzal na výlety prozkoumat hory a malé kamenné vesničky v okolí Hamedanu. Příroda byla vskutku pohádková. Podzim zbarvil všechny stromy do žluta, v pozadí byly vidět zasněžené vrcholky okolních hor a nad tím vším zářila modrá obloha. Zapomenul jsem zmínit ještě jednu zajímavou věc o Naserovi, a sice jeho vzdělání. Vystudoval robotické inženýrství v Teheránu a ve volném čase si jen tak sestrojuje roboty. Pro mě jako naprostého technického antitalenta je to věc nevídaná a neslychaná. Stal se pro mě také neocenitelnou studnicí informací o Íránu a jeho historii. Ač jsem původně plánoval jet z Hamedanu do hlavního íránského města

Teheránu, po rozhovorech s Naserem jsem změnil názor a chtěl jsem se vydat prozkoumat i iránský Kurdistan, jenž v této zemi není zakázaným slovem, ba naopak, jmenuje se tak i jedna ze zdejších provincií.

Naser mi doporučil pár míst, kde se mohu doslova ztratit ze světa, a na svém motocyklu mě odvezl na kraj města. Podél cesty potkáváme stánky s černými vlajkami nabízející jídlo a pití zdarma. Vyznavači šíitské větve islámu totiž právě slaví svátek Arba'een a vykonávají pouť do iráckého města Karbala. Poutníci ze všech koutů Íránu se tak mohou po cestě zastavit v jednom ze stovek provizorních stánků a zdarma se občerstvit. Já sice nejsem šíitský poutník, ale i tak mi milí Íránci nabízí teplý čaj, který po jízdě na motocyklu přišel vhod.

Má cesta mě tentokrát zavedla do starodávného města Kermanshah. Asi nemusím zmiňovat, že je to další z měst ležících na Hedvábné stezce. Znamé je především pro skalní reliéfy zvané Taq-e Bostan. Centrum města poté tvoří starý bazar s několika významnými mešitami. Já jsem ale byl vysazen na kraji tohoto rozlehlého města, kde se vydávám prozkoumat právě ona skalní sousoší stará více než tisíc pět set let.

Již zdálky jsem viděl krásnou budovu s velkými minarety a portréty iránských ajatolláhů. Samozřejmě mi to nedalo a chtěl jsem si ji zblízka vyfotit. A právě tak začíná většina mých neuvěřitelných příběhů. Těch příběhů, které vymyslí sám život a které se najednou začnou odehrávat před mýma očima a já si připadám jen jako divák v nekonečném divadle. Co by bylo, kdybych nepřešel silnici a nešel si bláhově vyfotit mně neznámou budovu? Nevím. Každopádně na mě ihned vyběhl místní strážník a posunky ukazuje, že dále jít nemohu. Znáte tu situaci, kdy si čeští hlídači myslí, že jsou pány tvorstva, a přitom jen hlídají nějakou opuštěnou továrnu s nulovým významem, a začnou na vás v mnoha případech něco sprostě křičet? Tak to nebyl

Kermanshah

Město bylo založeno pravděpodobně ve čtvrtém století před Kristem, ale zdejší oblast byla osídlena již od dob paleolitu, tedy zhruba před dvanácti tisíci lety. Mezi nejznámější památky patří skalní reliéfy Taq-e Bostan, které se nachází na kraji města, a pulzující starodávny bazar s mnoha mešitami. Většina z jednoho milionů obyvatelů města je kurdského původu.

Při vstupu na teologickou fakultu v Kermanshahu by měl každý pošlapat vlajky USA a Izraele jakožto dvou největších nepřátel Íránu

případ zdejšího hlídače, který ihned poznal, že jsem turista, a div se štěstím nerozklepal a neukláněl k zemi, jak mě vítal.

Právě jsem poznal úžasného chlapce jménem Reza, který studuje architekturu a při tom si přivydělává jako hlídač zdejší islámské univerzity. Ihned se nabízí, že mě po zdejší teologické fakultě provede. Vůbec

nevadilo, že anglicky neuměl ani slovo. Máme přeci překladáč od Google, který nám zajistí komunikaci na minimálně hodinu. Pro Rezu jsem byl vůbec prvním cizincem v jeho životě, kterého potkal. Nebylo tedy divu, že byl nervózní a trpělivě odpovídal na všechny mé otázky. Mimochodem, našeho prezidenta, kterým v roce 2018 byl stále Miloš Zeman, Reza nezná, ale oči se mu rozzářily, když jsem zmínil, že pocházím ze stejné země jako fotbalista Pavel Nedvěd. Když se mě Reza zeptal, kde dnes v noci spím, jen nevěřičně kroutil hlavou na mou odpověď, která byla poněkud nejasná. Sám jsem totiž nevěděl, kde dnes večer složím hlavu, ale již dávno jsem se takovou maličkostí nezabýval. Jen jsem mu ukázal, že se projdu do města a něco tam najdu. Vždyť bylo ještě časně odpoledne a do soumraku zbývalo několik hodin.

To ale Reza důrazně odmítl a ihned se mě ptá, jestli vím, že se nyní slaví Arba'een a miliony šíitských muslimů vykonávají pouť do Karbaly. Ihned mu naznačuji, že o tom vím, a ukazuji fotky z dřívější části dne, kdy jsem se u jednoho stánku pro poutníky zastavoval. „Můžeš spát tady na univerzitě a nemusíš platit za hotel, všichni nyní vykonávají pouť do Karbaly a nikdo na univerzitě není,“ odpovídá mi mladík Reza, který mě svou nabídkou tak trochu zaskočí. Aniž bych stihl souhlasit, vede mě pomalu do útrob jedné z budov a ukazuje mi pokoj pro šest osob, kde si prý můžu nechat věci a vydat se prozkoumat město. Večer se pak můžu vrátit a na univerzitě přespát.

Všechno opět probíhá tak nějak automaticky. Ani v nejmenším by mě nenapadlo si myslet něco špatného nebo myslet na to, že by mě třeba chtěl někdo okrást. Prostě nechávám svůj batoh s pasem, počítačem a dalšími cennostmi v místnosti a odcházím. Možná je to nezodpovědnost, možná jen prostě věřím v to, že jsou na světě dobří lidé, kteří vám chtějí pomoci. A ruku na srdce, Reza byl jedním z těch nejmilejších a nejsrdečnějších lidí, které jsem do té doby potkal. Jeho nevinný úsměv a lehká nervozita, s níž mi vše vysvětloval, prostě nenáleží člověku, kterému by šlo o to, aby někomu ublížil. Ještě chvíli sedím s Rezou v jeho strážní budce, kde mi ukazuje televizní program, na němž se zrovna mluví o milionech

Taarof

Jedná se v podstatě o jakýsi zdvořilostní kodex. Pro neznalé cestovatele může být značně matoucí a nesprávným pochopením situace můžete svého hostitele urazit. Pokud vám někdo něco nabídne, sluší se dle taarofu nabídku alespoň třikrát odmítnout. Pozvání na oběd, domů atd. host přijímá, až když jeho hostitel skutečně dlouho naléhá.

poutníků, kteří do Karbaly míří. Pomalu ale jistě mi dochází, o jak velký svátek se v Íránu jedná. Nikdy jsem o něčem takovém neslyšel a ještě ten večer si doplňuji poctivě své znalosti.

Vydávám se prozkoumat starodávné město Kermanshah, které by ale dávné karavany již nepoznaly. Okolí zdejšího bazaru se dá považovat za jakési historické centrum, zbytek města představuje jen nová betonová zástavba, což je vlastně

i tvář většiny íránských měst. Po islámské revoluci v roce 1979 se počet obyvatel země několikanásobně zvýšil a města se rozrostla do statisícových až milionových aglomerací. Univerzita je několik kilometrů od centra, ale osvědčuje se mi jeden známý trik. V Íránu totiž městské autobusy skoro nezahybají a jedou jen rovně. Stačí se tak dostat na nějakou rušnější silnici, která vede vaším směrem, a skočit na autobus. Mně tato taktika pomáhá a za směšný peníz ujedu několik kilometrů k již zmíněnému bazaru, uvnitř něhož jsou i historické mešity. Z mešity Tekyeh Moaven al-molk mi doslova přechází zrak. Nádherné zlatavé zdobení v kombinaci s barevnými malbami a křišťálovými lustry mě přenáší do opravdové perské pohádky, kterou si tak trochu poslední dny žiji.

Nevím, jestli za to může má neustále vysmátá a veselá nálada, s níž chodím městem a směji se na každého, kdo o mě pohledem zavádí, ale kamkoliv jdu, tam mě lidé zdraví, nabízí ochutnání oříšků, sladkostí a dalších věcí, které na zdejším orientálním bazaru můžete najít. Se soumrakem se vracím zpátky na univerzitu a abych potěšil Rezu, kupuji mu nějaké sladkosti. Chci si urychlit cestu a nejít zhruba osm kilometrů pěšky, mávám tedy na sdílené taxi. Řidič samým nadšením, že veze turistu, ani nechce peníze a na cestu mi přidává sušenky. Jak jen můžu Íránce nemilovat? Jsem zde pár dní a nejraději bych zůstal navždy!

Na vrátnici k univerzitě již na mě čeká Reza. Obcházíme vlajky USA a Izraele, které jsou nakreslené na zemi před vstupem do areálu univerzity. Je to jen další z tisíce zajímavostí, které na mě každý den v Íránu čekají. Vlajky USA a Izraele, jakožto úhlavních nepřátel Islámské republiky, jsou nakresleny na zemi každé z islámských univerzit, ale i na dalších místech. Slouží k tomu, aby lidé vstupující do univerzity symbolicky pošlapali tyto nepřátele Íránu. Je to politická hra, a stejně jako Reza, odmítám i já na vlajky vstoupit. Reza, ostatně jako všichni lidé, které jsem za tři měsíce v Íránu potkal, miluje USA. Zná americké filmy, herce nebo automobily. Později večer mu proto ukazují fotky ze svých cest po USA, kde jsem nějaký čas pobýval, a Reza se nad fotkami doslova rozplývá radostí. Oba víme, že se tam nikdy nepodívá, ale setkání se mnou mu dává alespoň malou šanci svět tam daleko v Americe poznat.

„Mister Martin, máš rád fotbal?“ ptá se mě, když chystá večeri, kterou navařila jeho maminka, když se doslechla, že dnes na univerzitě bude spát cizinec. S úsměvem pokyvuji, že ano, a sleduji, jak mladík ladí španělské El Clasico mezi Barcelonou a Realem Madrid. I tady, v zemi, která by měla být uzavřená od okolního světa, můžete živě sledovat světový fotbal a my s Rezhou máme další společný bod konverzace. Na návštěvu se stavuje i jeden ze zdejších učitelů, chcete-li takzvaných mullahů, islámských učenců. Mám z nich neuvěřitelný respekt. Nosí tradiční hábit a na hlavě turban. Nutno dodat, že jsem v Íránu nepotkal jediného, který by se pokoušel mi vnucovat islámskou víru nebo mít nějaké nenávistné komentáře na Evropu a USA. Ba naopak, ze všech vyzařoval neuvěřitelný klid a přátelství. Nejvíce takových mullahů potkáte ve svatých městech, jako je Qom nebo Mashad. Pokud se do islámských zemí vydáte, a neplatí to pouze o Íránu, ale i dalších jako Tádžikistán, Sýrie nebo Uzbekistán, je vždy lepší říct, že jste křesťan. Nikdo totiž nemá s vaší vírou, ať je jakákoliv, problém. Nejhorší je přiznat, že v nic nevěříte! Tím automaticky ztrácíte jakýkoliv respekt!

Přiblížila se půlnoc, a ač bych si s Rezhou možná dovedl povídat celou noc, již jsem vážně sotva držel oči otevřené. Reza mi jen ukázal na

hodinkách, že mě vzbudí v šest, čemuž jsem se v duchu zasmál a nevěřil, že by mě dovedlo něco tak brzy probudit. Povedlo se mu to! V šest mu totiž končí směna a celá univerzita byla plná lidí. To mě neuvěřitelně překvapilo, protože bych nečekal, že si do zdejšího areálu půjdou po ránu zacvičit desítky íránských sportovců všeho věku. Mladí, staří, muži, ženy. Ti všichni na mě při cvičení s úsměvem mávají a přejí mi dobrý den, když s Rezou procházíme areálem univerzity. Můj „hostitel“ mi posléze vysvětluje, že každé ráno chodí mladí studenti jako dobrovolníci cvičit se staršími lidmi. Říká se, že ve zdravém těle je zdravý duch a tento způsob interakce mezi generacemi je mi nesmírně sympatický. Pomalu si uvědomuji, jak moc je íránská společnost odlišná od té naší, především co se mezilidských vztahů týká. Blaho druhého je mnohdy kladeno nad blaho osobní.

Reza mě ještě zve k sobě domů na snídani, což s vděkem odmítám. Určitě je unaven po probdělé noci a já si něco koupím podél cesty. Loučíme se, a i když vím, že ho již pravděpodobně nikdy nevidím a znal jsem ho jen pár hodin, bylo to loučení, při kterém mi ukápla slzička. Jako bychom se znali desítky let. Kde se jen v tom člověku vzala taková dobrota a chuť pomáhat?

Čeká mě další den. Další ze stovek dnů, kdy ráno vstanu a nevím, kam povedou mé kroky ani kde budu spát. Další den, na jehož konci nemohu uvěřit tomu, že se takové příběhy dějí. Jenže v Íránu, mé vysněné zemi, to ani jinak nejde. Úžasní lidé a příběhy na vás čekají na každém kroku. Vydávám se do hor íránského Kurdistánu nedaleko hranic s Irákem, do malé vesnice Palangan. Tu mi poradil Naser jako jedno z míst, kde se definitivně ztratím ze světa. A nebyl daleko od pravdy. Cesta do vesnice se klikatí mezi horami a její odlehlost zapříčiní, že ani mým směrem nikdo a nic nejezdí. Snažím se tedy jít podél cesty, když v tom jede kolem autobus a světe div se, jede i do této malé vesnice. Znáte ten pocit, když si v Česku sednete do autobusu a každý si všímá svého a nikdo na nikoho nepromluví? To se mi v Íránu snad nikdy nestalo. Být ztracen v těchto končinách si říká o pozornost a já si automaticky sedám do zadní části

autobusu vyhrazené mužům. Každý mě pozdraví vřelým pohledem a obličejem „Salam“, což neznamená, že by mi někdo nabízel salám Vysočinu nebo Poličan, ale jedná se o zkratku muslimského pozdravu „Salam alejkum“. „Mister, eat!“ pobízí mě milá babička a do ruky strká jakési chlebové placky. Vedle mě sedící žena něco zahlásí na celý autobus, který se začne smát i s řidičem, a z tašky vytahuje červená jablíčka, která mi s úsměvem nabízí. Mám za to, že říkala něco ve smyslu, že jsem hubený a ať se najím.

V těchto končinách nemusíte umět žádný společný jazyk. Úsměv je tím univerzálním jazykem a tady jím mluví opravdu každý. Od starých babiček, přes mladé okaté slečny, až po ty nejmenší. Jízda ve starém rezatém autobusu do zapadlé vesnice mimo hlavní cesty příjemně utíká a krajina kolem mě je snová. V Palangan vystupuji jen já a starý dědeček, který mi ukazuje, že u něj můžu spát. Je ale ještě dopoledne, takže mám v plánu si chvilku projít vesnicí a potom se toulat místními horami dále až do města Marivan, které leží jen pár kilometrů od iráckého hraničního přechodu. Jsem uprostřed Kurdistánu, což je poznat hlavně na oblečení místních. Muži mají široké kalhoty a kolem pasu jakousi „šálu“, za kterou nosí dýku. Jakmile mě spatří místní děti, se smíchem se utíkají schovat a po jednom pak vystrkují hlavy a prohlížejí si mě od kotníků až po hlavu. Opět platí to, že jsem o hlavu, ne-li více, vyšší než kdokoliv široko daleko. Procházím krásnou vesnicí, která je zasazená do údolí a střecha jednoho z domů tvoří základy, popřípadě terasu, jiného.

Vesnicí nevede žádná silnice, jen malé stezky, po kterých místní muži vozí zboží nebo dřevo na oslících. Je to jedno z těch míst, kde zmizíte ze světa, ani nevíte jak. Jedno z těch míst, na která čas zapomenul. Tam venku je možná dvacáté první století, ale tady ještě ne! Nejsem si ani jist, zdali zdejší domy mají elektřinu. Jsem za to velmi rád. Tak nějak jsem si představoval Kurdistán, když jsem četl romány od Karla Maye popisující divoký Kurdistán. Jdu podél řeky, která teče na dně údolíčka, v němž je postavena celá vesnice, a docházím až k opuštěné restauraci na jejím konci. Na terase jsou roztažené koberce, na nich pohozené polštářky.

Kurdská vesnice Palangan je postavena v hlubokém údolí a střecha jednoho domu mnohdy tvoří terasu jiného domu

Skvělé místo k odpočinku, kde si mohu konečně něco přečíst o zdejší oblasti, o íránských Kurdech a možná i trochu dospat minulou noc. Až do doby, kdy se kolem mě prohnilo deset naprosto našťvaných psů, jsem si říkal, že by to bylo skvělé místo na přespání. Naštěstí si mě nevšimli, honili kočku, ale já věděl, že tady asi dnes spát nebudu. Z polodivokých psů mám prostě respekt. Pokud je jeden, dá se mu ubránit, ale pokud jich je víc, těžko bych je odradil.

Psi běželi směrem do vesnice, proto si balím svůj batoh a vydávám se dále podél řeky do hor, když v dálce slyším smích a mužské hlasy. Opět díky náhodě poznávám skupinu studentů: Amira, Yassera, Yussifa a Mahyara, čtyři kluky, co studují na doktory v jihoíránském městě Ahwaz

a tady v Kurdistánu jsou na výletě. Kluci umí velmi dobře anglicky, což usnadňuje konverzaci a rázem necestuji sám, ale s partou místních, díky nimž se dozvídám i mnoho informací především o Kurdech a Kurdistánu. Jeden ze studentů, Mahyar, totiž odtud pochází a je etnický Kurd. Vzal své kamarády na výlet a DJ z Česka je pro ně samozřejmě atrakcí, takže netrvá dlouho a nabízí mi, že mě svezou až do města Marivan, což byl nepřímo i dnešní cíl mé cesty.

Projíždíme krajinou, kde se silnice zakusuje do hor, vše se barví do podzimních barev a jen občas projedeme malou vesničkou, která snad ani není na mapě. Zastavujeme u příbuzných Mahyara, kteří mají v horách malou farmu. Pěstují různé druhy ovoce, ale právě je sezóna sklizně granátových jablek, která také dostáváme k ochutnání. Pro mě je to vlastně poprvé v životě, kdy mohu granátová jablka ochutnat přímo utržená z keře, a přiznám se, že je to něco tak úžasného, sladkého a šťavnatého, že je mi úplně jedno, že mi červená šťáva z jablíčka postříkala tričko, prostě chci více! Pro všechny působím jako zjevení a celé osazenstvo našeho zahradního dýchánku jen nevěřičně kroutí hlavou nad tím, kde kluci uprostřed Kurdistánu narazili na samotného cizince.

Nevěřím tomu ani já, o to víc v údivu jsem, když mi Mahyar nabízí, že mohu přespat u něj a jeho rodiny, že už to s rodiči domluvil. Chvilí se ošívám, nechci klukům kazit jejich dovolenou a nabízím, že si něco ve městě najdu, ale všichni jsou proti a vlastně mi ani nedají na výběr, protože mě rovnou zavezou k rodině, která již netrpělivě čeká. Jsem už prostě součástí této klučičí party budoucích doktorů. Nevěřím tomu, jak je vše lehké, jak u každého člověka, kterého potkám, mám pocit, jako bych ho znal roky, a přitom ho znám jen pár hodin.

Myslím, že pro našince je nepochopitelné, jakou radost zažívám. Není to o ušetřených penězích, ale o tom přímém kontaktu s místními. O tom, co vám nezprostředkuje žádná cestovní kancelář, žádná kniha, žádný dokument. Je to o zkušenosti a o tom, že můžu poznat ten pravý život. Již jsem to zmínil v Turecku, a musím to zmínit znovu, ale Kurdové jsou pro mě zatím tím nejmilejším národem na světě! Rodina